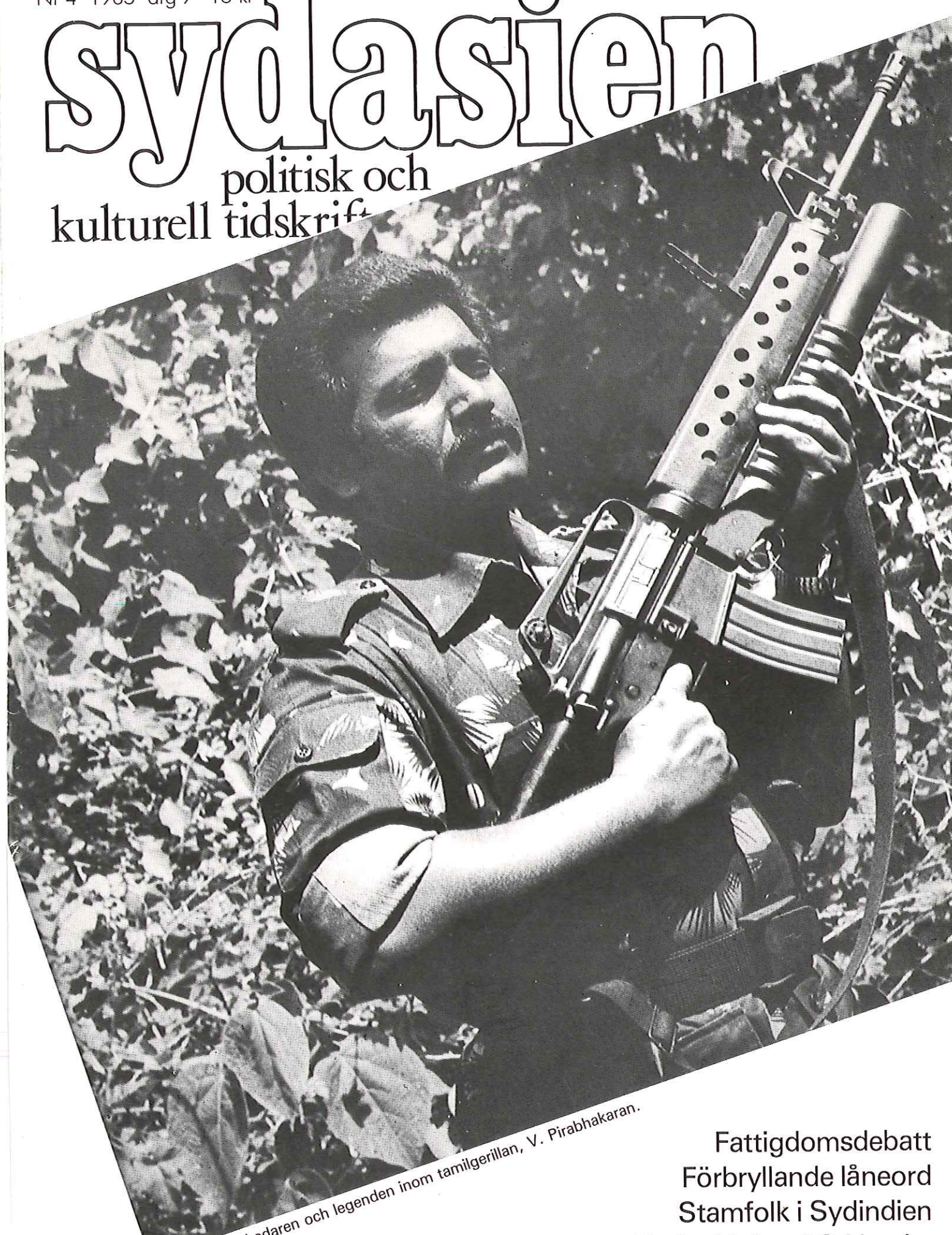

Nr 4 1985 årg 9 15 kr

sydasien

politisk och
kulturell tidskrift

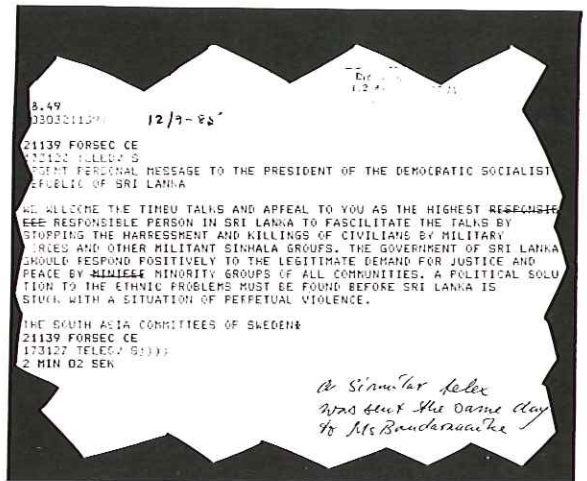
Ledaren och legenden inom tamilgerillan, V. Pirabhakaran.

Fattigdomsdebatt
Förbryllande låneord
Stamfolk i Sydindien
Ny fas i kriget i Sri Lanka

sydasien

politisk och kulturell tidskrift

Ledare	3	Bistånd vid vändpunkt
Thomas Bibin	3	Utvecklingen på Sri Lanka
Aru Sandanam	6	Ny fas i kriget
Lasse Berg	8	Kalendarium
Göran Djurfeldt	10	Fattigdomsdebatt
Oddvar Lind	12	Får fattiga det bättre?
Daniel Asplund	14	Jag har bara satt frågetecken
Anders Sundelin	16	"Vi kan aldrig glömma."
Bo Gunnarsson	18	Intervju om Punjab
Kalle Kjellman	19	Inpå bara skjortan.
Kvinnogrupp	22	Textilindustrin i Bangladesh
Skurups skola	24	Krig utan slut?
Bo Gunnarsson	25	Om Afghanistan
Ann-Belinda Steen	26	SIDA lämnar skandalprojekt
Per Löwdin	28	Kandera och förbrylla.
	30	Om indiska låneord.
	31	Fallet Shahnaz Malik
	32	Resebrev från Indien
		Åtalad jordägare frisläppt
		Stamfolk i Sydindien.
		Ingen primitiv urbefolkning
		Har du ätit ris?
		Matkultur i Nepal
		Recensioner
		Notiser från Sydasien
Kalle Kjellman	32	Flyttfåglar

Sydasienkommittéerna skickade den 12 september ett personligt telegram till president Jayawardene på Sri Lanka. Telegrammet hade följande lydelse:

"Vi välkomnar Thimpuförhandlingarna och vädjar till Er som den högst ansvarige i Sri Lanka att förenkla förhandlingarna genom att stoppa förföljelsen och dödandet av den ci-

vilja befolkningen genom de militära trupperna och andra militanta singalesiska grupper.

Sri Lankas regering borde lyssna till det legitima kravet på rättvisa och fred för alla minoritetsgrupper i alla samhällen. En politisk lösning på det etniska problemet måste träffas innan Sri Lanka blir fastlåst i en situation av ändlöst våld.

Sydasien
Box 1625
221 01 LUND

Besöksadress: Skolgatan 5 (Lars Eklund)
 Telefon: 046 — 13 35 68
 Teknisk redaktör: Lars Eklund
 Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
 Tryck: Grafiska Huset, Luleå 1985
 Register: PROGEK, Göteborg
 ISSN 0282 — 0463
 Fotosättning: Norrdistribution, Arne Risberg
 Sydasienbulletinen ges ut fyra gånger per år. Redaktionen växlar mellan Stockholm, Göteborg och Skåne.

Redaktionen för detta nummer: Daniel Asplund, Hasse Karlgren, Titti Hadders Lindahl, Kalle Kjellman, Aru Sandanam.
 Detta nummer ansvarar Stockholmsredaktionen för. Nästa nummer görs i Göte-

borg och kommer ut i februari. Artiklar, debattinlägg m m är välkomna.
 Manusstopp: 2 januari 1986 (Adress: Se ovan).

Prenumeration för privatpersoner kostar 60 kr för fyra nummer (ett år), övriga betalar 75 kr. Vi är mycket tacksamma för stödprenumerationer 100 kr.
 Lösnummerpris 15 kr.
 Postgiro: 79 54 96—9 Sydasien

Kontaktpersoner för Sydasienkommittéerna:

Stockholm:
 Gerard Rikken, Ringvägen 9 A
 117 26 Stockholm, 08—68 43 71

Göteborg:
 Thomas Bibin, Nasslebacka,
 450 84 Bullaren, 0525—520 57

Skåne:
 Göran Djurfeldt, Kullavägen 3,
 232 02 Åkarp, 040—46 08 95

Uppsala:
 Anders Forsberg, Ledungsvägen 12,
 754 40 Uppsala, 018 - 32 78 27

Danmark:
 Stig Toft-Madsen, Burmeistergade 27,
 DK-1429 Köpenhamn K, 01—54 56 11

Sydasienkommittéernas plattform:
 Sydasienkommittéerna i Sverige har som mål att sprida information om situationen i Sydasien och att stödja de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området.
 Kommittéerna är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasien och i Sverige.

Bistånd vid vändpunkt

Är det sant som ambassadfolk i Colombo säger att svenskarna där inte vågar tala öppet om regeringstruppernas våld och den rasistiska propagandan? Är det sant att Sveriges representation i Sri Lanka rapporterar hem sällan och selektivt därför att den är upptagen med det svenska storföretaget Skanskas projekt med svenskt bistånd i Kotmale? Vi vill inte tro att det stämmer, men tyvärr finns det skriftligt belägg för detta. Hur kan SIDA i ett sådant läge välja att tysta den landrapport man själv beställt inför det nya biståndsavtalet med Sri Lanka?

Trots försök till förhandlingar och eldupphöravtal mellan Sri Lankas regering och tamilgrupperna i Thimpu fortsätter militärens våldsamma övergrepp. Den kommission som tillsatts för att övervaka eldupphöravtalet uppger att 750 civila tamiler och 50 gerillasoldater dödats under de tre månader eldupphöravtalet gällt. Under perioden september 1984 till sept 1985 dog 2.794 tamiler. Amnesty rapporterar i oktober om fruktansvärd tortyr såväl mot tamiler som vänsteropposition i allmänhet vid förhör. 1979 års terroristlag gör det möjligt att hålla misstänkta i 18 månader i isoleringshäkte utan dom och rannsakan.

300.000 människor har tvingats lämna sina hem. 165.000 har lämnat landet. 134.000 är kvar varav 40.000 uppges finnas i läger i Sri Lanka till följd av regeringstruppernas aktioner, huvudsakligen i östra delen av landet kring Trincomalee. På grund av transportproblem är det svårt även för inhemska frivilliga hjälporganisationer som försökt nå fram. Regeringen vill inte släppa in internationella Röda Korset m fl. De flesta flyktingar finns i Sydindien dit redan tidigare nära en halv miljon statslösa plantagearbetare med familjer tagit sig.

Sri Lankas regering bär ett avgörande ansvar för den situation som råder. Det finns ingen anledning för oss i Sverige att blunda för det. En liten nazistisk förening "Sinhala Bala Mandala (den singalesiska stormtruppen) har visat sig ha ett avgörande inflytande på Jayawardenas regering och dess propaganda mot de tamilska folkgrupperna oberoende av hemortsrätt, medborgarskap, religion eller språk. Flera ministrar är medlemmar i föreningen. En av

dem, Cyril Mathew, avskedades i december 1984, varefter det blev allmänt känt att han personligen haft ansvar för uppviglingen av den mobb i Colombo som mördade tamiler och brände tamilska hus i juli 1983. Varken Mathew eller den nazistiska föreningen har åtalats. Istället fortgår pro-singalesisk propaganda som hävdar att tamiler inte har rätt att leva på ön, utan bör skrämmas på flykten eller dödas.

Det finns många i alla befolkningsgrupper som verkar för en fredlig uppgörelse och förståelse för det legitima i tamilernas krav på rättvis och lika behandling. Det framgår av demonstrationer över hela Sri Lanka under hösten med krav på regeringen att stoppa regeringstruppernas urskillningslösa dödande av civila i öster och norr. Det är Sri Lankas regering och tamilgerillans ledning som är parter i konflikten. Det handlar inte om "spontana upplopp" utan om en toppstyrd konflikt med internationella dimensioner.

Sverige bär ett stort ansvar som en av de fyra största biståndsgivarna. Sydasienskommittéerna i Sverige är allvarligt oroade över den vacklande svenska officiella hållningen. Den svenske utrikesministerns uttalande i början av oktober tolkades som ett stöd till fortsatt förtryck av tamilerna i förstasidesrubriker i Colombo-pressen. Vi menar att det stämmer dåligt med den svenska utrikespolitiken i övrigt som mycket tydligt tar avstånd från liknande brott mot mänskliga rättigheter. Det stämmer inte med opinionen bland dem som informerat sig om situationen i Sri Lanka.

Det är en vändpunkt nu för biståndet till Sri Lanka, när Kotmaleprojektet är färdigt. Det ger möjlighet att utöva påtryckningar på regimen. Även om detta bör undvikas i princip råder ett så extremt läge i Sri Lanka för närvarande att tystnad och tveghägsenhet från svensk sida måste tolkas som ett stöd till vad som i praktiken visat sig vara folk mord. Att regimen är lyhörd för den svenska inställningen visar sig bl a i helsidesannonser i svensk press under november, samt referat av den svenske utrikesministerns uttalanden.

Ny fas i kriget!

"Inga framsteg, men en ansträngd vilja att fortsätta förhandla."
Så kan stämningen sammanfattas sedan Sri Lankas regering och de tamilska separatistgrupperna förhandlat i flera omgångar i Bhutans huvudstad Thimphu. Men frågan är hur långt parterna vill och kan kompromissa utan att förlora sina huvuden i den förbittrade kris som de styrande försatt landet i.
Thomas Bibin summerar den senaste tidens utveckling.

Sommarens och höstens förhandlingar i Bhutan mellan gerillan och Colomboregeringen är i flera avseenden en framgång: för den nye indiske premiärministern Rajiv Gandhi som nästan med bryska metoder fått de två parterna att träffas;

för Colomboregeringen som den 17 juni (senare förnyat) förklarade Eld Upphör i

ett krig de har allt mindre utsikter att vinna;

för separatisterna som nu av sin huvudfiende fått ett erkännande som förhandlingspart.

Sri Lankas regering har säkert själv insett att den inte kan vinna kriget mot tamilerna. Den har lidit fasa av sitt försämrade rykte internationellt och det har kostat miljarder

i minskade turistinkomster, uteblivna investeringar och tiofaldigade försvarskostnader sedan 1977. Finansminister Ronni de Mels varningar blir allt högljuddare och han räknar med ett budgetunderskott på 29 miljarder rupier (ca 10 miljarder kr) nästa år.

Rajiv Gandhi har å sin sida brutit med

sin mors hårda linje mot Sri Lanka. Han har klart deklarerat att han inte stödjer tanken på en separat tamilstat i grannlandet. Utan att säga det öppet har Gandhi dessutom låtit förstå att han har kontroll över separatisterna, och hans arrangemang av mötet i Thimphu visar att han vill ha någon form av kompromisslösning i konflikten på Sri Lanka.

Sri Lankaregeringens bud i "Thimphu I" (avslutat den 13 juli) gick inte längre än till de "distriktsråd" som blev det magra resultatet av 1984 års rundabordsmöte i Colombo (där inga separatister fanns med). Dessa råd har funnits i olika varianter de senaste 30 åren utan att leda till några verkliga lättnader för tamilerna. Varken separatisterna eller Rajiv Gandhi lät nöja sig med detta bud.

I augusti återupptogs förhandlingarna (Thimphu II), men de avbröts efter en vecka sedan rapporter kommit om att säkerhetsstyrkorna begått två nya massakrer på civila i Vavuniya och nära hamnstaden Trincomallee i nordöstra Sri Lanka. Rajiv Gandhi har sedan dess fortsatt att själv förhandla med parterna i New Delhi (ironiskt kallat "Thimphu 2,5"). Separatisterna stretade inledningsvis emot dessa överläggningar och Gandhi utvisade tre separatistledare från Indien. Efter en tid insåg han att det greppet var ett misstag och beslutet hävdes.

Separatisterna har varit klart störda av Gandhis hårdföra förhandlingsarrangemang och redan under Thimphu I läckte deras högljudda klagan ut ur de lyckta sessionsrummen. De har också gett (eller tvingats ge) det köttben som Colombo vill ha mest av allt: ett uppgivande av kravet på en separat tamilsk stat i Sri Lanka. Separatisternas krav under "Thimphu I" var fyra; erkännande av en distinkt tamilsk nationalitet, ett tamilskt hemland, självbestämmande för nordöst samt medborgarskap åt de statslösa plantagetamilerna. Colombo tillbakavisade alla kraven utom det sista (medborgarskapet).

Dessutom menar separatisterna att inför fortsatta förhandlingar om en lösning i mer konkreta termer, så krävs;

- armén åter till barackerna,
- bort med undantagsbestämmelserna i Jaffna (säkerhetszoner, rörelsebegränsningar osv),
- frihet för politiska fångar och stopp för godtyckliga arresteringar av civila tamiler,
- stopp för singalesiska bosättningsprogram i tamilområden.

Ledaren för en av de moderata separatistgrupperna, Uma Maheswaran, säger i en kommentar att såväl tamil som singalesiska måste vara officiella språk i Sri Lanka och att hans organisation förordar ett federalt system ungefär som kantonerna i Schweiz. Maheswaran menar också att nuvarande norra och östra provinserna (tamildominerade) borde slås ihop till en provins, att polismakten i dessa områden ska vara tamilsk

och att landets armé ska bestå av tamiler i proportion till sin andel av invånarantalet. I den indiska huvudstaden hamrades det i september och framåt ut ett mer långtgående förslag till lösning. Det grundar sig på direktvalda "provinsråd" i norr och öster. Dessa råd ska vara såväl lagstiftande som verkställande och ledaren för det parti som tar flest röster blir "konseljchef" (motsv. chefsminister i de indiska delstaterna) med rätt att utse sin "regering". För detta krävs ännu ett tillägg i den lankesiska konstitutionen, något som inte blir svårt för Colomboregeringen.

Frågan är om Colomboregeringen verkligen vill kompromissa med tamilerna. Många, inte bara bland separatisterna, menar att förhandlingarna bara är ett sätt att köpa sig tid att rusta och att förbättra sitt skamfilade rykte utomlands. Blir det ett avtal med tamilerna så är det inte första gången. Men än har aldrig något sådant avtal infriats. Och den politiska makten i Colombo har under hela självständighetstiden vilat på "principfasthet" gentemot tamilerna.

Offren för denna principfasthet tycks inte ha några illusioner. Den senaste tiden har åtskilliga massdemonstrationer mot förhandlingarna skett i tamilområdena. Det säger två saker. Dels att de som var och när som helst utsatts för den lankesiska statens terror inte ens tror på förhandlingar längre. Dels att man känner sig så starka att man vågar trotsa säkerhetsstyrkorna genom att demonstrera stort.

Och vapenvilan bryts kontinuerligt.

□ Statslösa ständiga offer

På en punkt har Sri Lankas regering gett med sig. De har meddelat att de tänker ge medborgarskap åt 94.000 statslösa plantagetamiler. Det lovades redan under 1984 års rundabordskonferens i Colombo.

Ännu har inte löftet infriats. Och allt fler börjar undra om regeringen avsiktligt underskattar denna den mest diskriminerade befolkningsgruppen i landet. 1948 berövades de rätten till medborgarskap, 1964 bestämdes det att 2/3 av den miljon människor det gällde skulle förvisas ("repatrieras") till Indien. Kring 1970 kom den s k repatrieringen igång och 1981 förklarade Indien att nu tar vi inte emot fler utöver de som finns i Sri Lanka med indiskt medborgarskap.

Enligt uppgifter från den lankesiska Centralbanken har 1964 års "boskapsavtal" fullföljts för ca 530 000 människor (varav ca 340 000 tvingats till Indien). Återstår 445 000 själar (av avtalets totalt 975 000) där ett mindre tal har fått indiskt medborgarskap men ännu inte rest.

Bankens siffror (som gäller t o m december 1984) säger därför att det idag finns ca 325 000 statslösa tamiler i Sri Lanka. Vissa oberoende bedömare menar att det t o m är 400 000. Till alla siffror kommer den naturliga ökningen sedan 1964 (+ ca 37 %).

Hur mycket är presidentens löfte värt, och när ska det förverkligas?

□ Oppositionen utmanar

Varje politisk come-back i Sri Lanka bygger på en utmaning av varje eftergift mot tamilerna. Det vet de två partierna UNP och SLFP som alternerat vid makten sen landet blev självständigt 1948.

I somras bildade fru Bandaranaike (tid. regeringschef SLFP) Sri Lankas Nationella Front (NF) tillsammans med några småpartier och buddhistorganisationer. Frontens första krav var att regeringen skulle skjuta upp förhandlingarna i Thimphu tills alla singaleser som flytt sina boplatser kunnat återvända. Däremot sas inget om tamiler eller muslimer som i långt större antal flytt sina boplatser.

I augusti hade NF ett offentligt möte i Kandy i de centrala högländerna. Efter det mötet ritades det pilar på alla hus och dörrar tillhöriga tamiler. Pilen betyder Stick härifrån! (till Indien).

Inför fyllnadsvalet i Mulkirigala nyligen reste fru Bandas SLFP parollen "En röst på (det regerande) UNP är en röst på eftergifter åt tamilerna!"

— Det är illa nog nu. Men det skulle vara ännu värre under SLFP, säger en medborgarrättskamp i Colombo.

□ Tamilerna, jorden och makten

— Vi måste besätta gränsområdena, annars besätter gränsområdena oss! Ungefär så sammanfattade nyligen president Jayewardene regeringens bosättningspolitik. I regeringens föreställningsvärld betyder "vi" befolkningsmajoriteten (singaleserna), och det är tamilerna i norr och öster som inte får sprida sig söderut.

Därför har regeringen i Colombo nu föreslagit en bosättning av 250.000 singalesiska bönder i landets norra och östra delar. Där ska de få 2 à 3 acres jord, lån till hus och bidrag tills de klarar sig själva i jordbruket. De ska dessutom beväpnas och tränas i vapenhantering.

Detta är regeringens nakna plan att förändra den demografiska utvecklingen i norr och öster i singalesisk favör. Ty det är parlamentsledamöterna som väljer ut nybyggare, och några tamilska ledamöter finns inte längre kvar sen de sista jagades ut ur parlamentet 1983.

Statsunderstödd bosättning i den torra zonen av Sri Lanka har pågått sedan 30-talet, och idag är bosättningen en viktig del av utvecklingen av Mahaweli-floden. Fram t o m 1981 hade ca 400 000 familjer flyttat genom dessa program.

De etniska övertonerna i bosättningen framgår av att fem av den torra zonen distrikt bebos av tamiler (Vavuniya, Mannar, Mullaitivu, Trincomallee och Batticaloa), två av tamiler, singaleser och muslimer ihop (Puttalam och Amparai) och fyra singaleser (Anuradhapura, Poloonaruwa, Moneragala och Hambantota). Ser man vad som hänt under de senaste 50 åren så har den singalesiska närvaron ökat kraftigt i dessa trakter. I Trincomallee har andelen

Tamil-gerillan i Sri Lanka består idag av drygt ett 30-tal grupper. De fem största skickade var sina två representanter till Thimphu. De var Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE), Tamil Eelam Liberation Organisation (TELO), Eelam People's Revolutionary Liberation Front (EPRLF), Eelam Revolutionary Organisation of Students (EROS) och People's Liberation Organisation of Tamil Eelam (PLOTE). De fyra förstnämnda ingår f ö i en nybildad enhetsfront, Eelam National Liberation Front (ENLF). Därutöver deltog på den tamilska sidan också det liberala f d parlamentspartiet TULF (Tamil United Liberation Front).

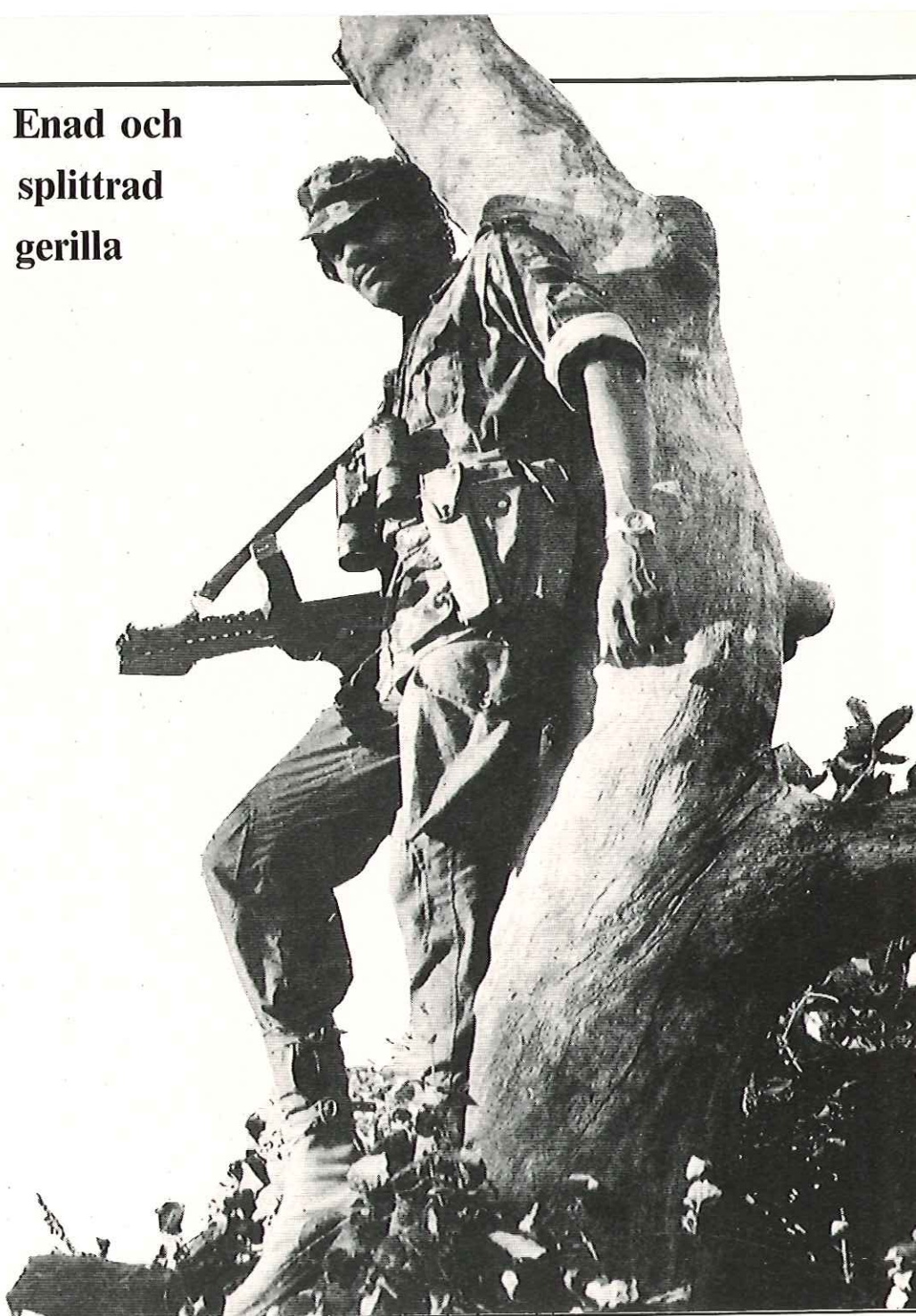
TULF (lett av A Amirthalingam) och PLOTE (lett av Uma Maheswaran) anses vara de mest förhandlings- och kompromissvilliga. PLOTE för heller ingen gerillakamp just nu. I stället bygger organisationen upp sin organisation för ett möjligt kommande krig mot Colomboregimen.

Troligt är också att de två mer ideologiskt orienterade EPRLF och EROS i fronten (ENLF) har lättare att komma till ett förhandlingsbord. Men EPRLF med sina 1 500 man och EROS med sina 500 är också de två minsta i fronten.

LTTE lett av den starke V Prabhakaran är också den starkaste och mest fruktade gerillagruppen. "Tigrarna" har idag 2 500 utbildade gerillasoldater och minst 5 000 rekryter. Bland tigrarna råder en hård disciplin: ingen alkohol, inga flickvänner (fast fruar går bra...) TELO är den näst största organisationen med ca 3 000 man. De anses dock inte vara alltför väl tränade.

LTTE och TELO är de grupper som är mest inriktade på militär kamp idag. De är negativa till förhandlingar och kompromisser.

Enad och splittrad gerilla

singaleser stigit från 4 % (1921) till 32 % (1976) medan de lankesiska tamilerna minskat från 53 % till 33 %. I Batticaloa ökade singaleserna från 5 % till 27 % medan de lankesiska tamilerna minskade från 53 % till 40 %.

Bosättningspolitiken har varit en av kärnfrågorna varje gång tamilerna förhandlat med styresmännen i Colombo. Två gånger i modern tid nåddes ett avtal, 1957 (Bandaranaike-Chelvanayakam Pact) och 1965 (Senanayake-Chelvanayakam Pact), där man erkände att detta var ett problem och att tamilerna borde få ett rimligt inflytande över bosättningsprogrammen, i synnerhet i "sina" områden. Båda avtalen kastades på soptippen sedan de utmanats av extrema singalesiska element. Ett av dessa element var f ö den nuvarande presidenten som ledde en protestmarsch till Kandy mot 1957 års avtal.

Nu står man för tredje gången inför möj-

ligheten till ett avtal. Men mycket tyder på att regeringen gärna ser en lösning på slagfältet före nånting annat. Kanske är det så som Sydasienkännaren David Selbourne, journalist och författare, skrev nyligen i en brittisk tidskrift, att den lankesiska regeringen har inga som helst avsikter att nå en förhandlingslösning med tamilerna. Och tro inte, fortsätter han, att det finns någon väsentlig skillnad mellan den melankoliske Jayewardene och mafioson Athulathmudali (säkerhetsministern) — med sin syrabutelj gömd bland tamilskeletten i garderoben — eller någon annan av de tredje klassens bovar och lögnare som presiderar över örikets självmordsakt.

□ Sataniskt uträknat

Läser i det sista numret av ETC det 35-sidiga reportaget från Sri Lanka. Lite i taget så jag hinner smälta i ro.

Får så se en uppgift som jag inte sett förut: Tamilgerillans första egentliga överfall på civila i november 1984 riktades främst mot två nybyggarfarmer i norr, Kent & Dollar Farms. Dessa spjutspetsar in i traditionellt tamil-land var i själva verket rehabiliteringsläger för f d fångar från Welikadefängelset i Colombo.

Men det var inte vilka fångar som helst. Nej det var just de fångar som med hjälp av fångvaktarna mördade 53 tamilfångar under två nätter den där olycksaliga julveckan 1983 då Colombo och andra städer brann när mobben jagade livet ur hundratal tamiler.

Ingen i det välbevakade Welikadefängelset ställdes inför rätta. I stället belönades mördarna med att få bli tamilpionjärer på Kent och Dollar. I november 1984 hann deras öde upp dem när gerillan anföll farmerna.

Thomas Bibin

Turerna kring avtalet om eldupphör och de förhandlingar som följde på detta har varit många. I början av maj ändrade president Jayawardene och säkerhetsministern Athulathmudali radikalt kurs och accepterade förhandlingar med tamilgerillan i Sri Lanka. Anuradhapuramorden, kraven från det buddistiska prästerskapet samt det faktum att Jaffna stad med omnejd stod under gerillans kontroll var några av de händelser som påverkade beslutet. Men trots Indiens kraftiga påtryckningar har denna kursförändring inte blivit långlivad. I en BBC-intervju i oktober sa president Jayawardene att han motsätter sig en fredlig lösning på konflikten. Gerillan ska bekämpas till varje pris, menade han.

Maj

- Den 14 maj -85: En okänd beväpnad grupp massakrerar 150 civila singaleser och tamiler i Anuradhapura.
- Jaffna kontrolleras av tamilsk gerilla.
- Regeringen kritiserar av såväl det buddistiska prästerskapet som av oppositionen för att ha tappat kontrollen över landet
- Inflytelserika fraktioner av det buddistiska prästerskapet under ledning av Mahanyake (biskop) kräver direkt inflytande över landets säkerhet, samtidigt hotar oppositionsledaren för SLFP Sri-ma Bandaranaike med en landsomfattande kampanj mot den sittande UNP-regeringen. Dessutom motsätter man sig varje form av förhandlingar med tamilerna.
- President Jayawardene hotar med att införa landsomfattande undantagstillstånd. Samtidigt skulle parlamentsledamöter få fria händer att leda militära ingrepp i sina "valkretsar".

- Tamilgerillan intensifierar sina attacker mot polis- och militäranläggningar.
- Indiens premiärminister Rajiv Gandhi lyckas tvinga president Jayawardene till överläggningar om en fredlig lösning av konflikten genom att upprätta direkta förhandlingar med tamilgerillan och andra tamilska organisationer.
- Indien hade redan i febr. -85 försökt att övertala Jayawardene-regeringen.

Juni

- Ett eldupphöravtal träder i kraft den 18 juni -85 och förhandlingar skulle börja i Bhutans huvudstad Thimpu den 8 juli 1985.
- Trots eldupphör fortsätter armén och beväpnade civila singaleser (s.k. "Home guards") med våldet mot civila tamiler, nu främst i Trincomalee och Batticaloa områden.
- Tamilgerillan försökte skjuta upp förhandlingarna dock utan framgång.

Juli

- Thimpuförhandlingar varade 8-12 juli men avbröts utan resultat. Regeringen erbjuder att införa distriktsråd, vilka tidigare avisats av samtliga tamilrepresentanter vid rundabordskonferensen i dec. 1984. Den indiska utrikesministerns inbrott i sista minuten resulterade i återupptagna förhandlingar den 12 aug.

- Regeringens förföljelse av civila tamiler fortsätter trots eldupphör.

Augusti

- Thimpu II
- Tamilrepresentanter (gerillaledarna och TULF ledningen) fastslår att en fortsättning på förhandlingar skall baseras på 4 grundprinciper.

Kalendarium

I Erkännande av en tamils nationell identitet.

II Erkännande av ett tamildominerat område.

III Självbestämmande för norra och östra provinserna.

IV Medborgarskap i Sri Lanka och lika rättigheter för plantagetamilerna. (Deras medborgarskap berövades dem efter självständigheten 1949.)

□ Regeringen avvisar dessa med hänvisning till att detta skulle bidra till att skapa en separat stat.

□ Minst 200 civila tamiler massakreras i Vavunia av regeringsarmén under pågående förhandlingar.

□ När ytterligare minst 300 civila tamiler massakreras nära Trincomalee, avbröt tamilrepresentanterna förhandlingarna.

□ Regeringen Jayawardene nekar till militärövergrepp på civila tamiler i Vavunia.

□ Ytterligare rapporter med ögonvittnen bekräftar Vavuniamaassakern varvid regeringen beordrar en militär undersökning av massakern.

□ Den lankesiska försvarsministern begär en ökning av försvarsutgifterna från nuvarande 1 % till 12 % av statsbudgeten. Presidenten godkänner och finansministern får i uppdrag att skaffa fram dessa medel.

□ Ca 300 tamil-barn vilka förloprat eller inte kunde hitta sina föräldrar efter våldet mot dem i Nilaveli och Trincomalee, bortfördes av säkerhetsstyrkorna. Dessa barn skulle ha lämnats till Röda Korset, men hittills har Röda Korset ej fått vetskap om vad som hänt dessa barn.

□ Indiska myndigheter beordrar utvisning av 2 talesmän för tamilgerillan, A.S. Balasingham och S.C. Chandrasenas, vilket väcker stor vrede i framför allt Tamil Nadu men även i andra delstater i

Indien. Även oppositionen fördömer detta beslut. Det uppstår omfattande protester i Indien. I Tamil Nadu mobiliserar man över 100 000 människor till ett protestmöte inom 10-12 tim. Man kallar myndigheternas handlande för förräderi mot tamilerna.

Deporteringsbeslutet - upphävs för Chandrasenas.

Efter indiska påtryckningar låter den lankesiska regeringen meddela via Hector Jayawardene (J.R. Jayawardenes bror) att man nu är beredd att ge tamilminoriteten självstyre som grundar sig på provinsråd i nordöstra delen av landet.

□ Indien ser detta som ett positivt tecken från den lankesiska regeringen som kan leda till en varaktig fredslösning, men anser att den lankesiska arméns våldshandlingar mot civila tamiler utgör ett hinder.

Enligt BBC 850831, skulle säkerhetsministern Athulathmudali ha sagt att tamilerna ska få visst begränsat självstyre i norra och östra provinserna. De viktiga frågorna om lag och ordning, landreform och utbildning lämnas öppna för senare diskussioner.

Tamilerna påpekar att de (sedan 1956) ställt kravet att få bestämma över sig själva genom "provinsråd" inom ett enat Ceylon. Varför behövde den lankesiska regeringen mörda så många oskyldiga tamiler för att inse och acceptera detta?

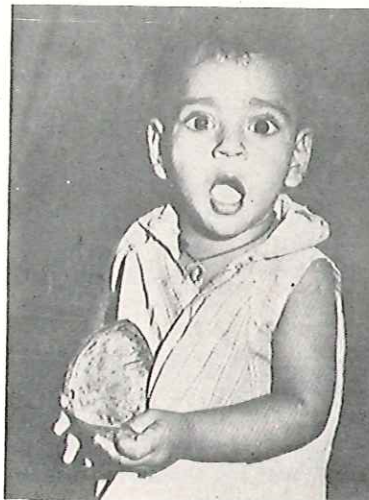
September

□ Ugendra Duraiswami, fd högt uppsatt regeringsman förklarade att de norra och östra provinserna ska samverka för en tryggare framtid för tamilerna i Sri Lanka. Eftersom över 92 % av befolkningen i norra och över 72 % i östra provinserna är tamiltalande skulle ett sammanförande av dessa underlättat administrationen, och dessutom skapa bättre ekonomiska förutsättningar.

□ Sri Lankas säkerhetsminister Athulathmudali svarade att det är omöjligt att förena dessa två områden. Det är emot regeringens politik och dessutom emot viljan hos 90 % av befolkningen i landet.

Vilka dessa 90 % är och hur han har tagit reda på detta nämnde han inget om. Singaleserna utgör ju enbart ca 72 % av befolkningen och de tamiltalande ca 27 %.

□ Två tamilpolitiker (TULF) A. Alalasundaram och V. Dharmalingam mördas i norra Sri Lanka. Regeringen lägger skulden på tamilgerillan, men samtliga gerillagrupper har officiellt tagit avstånd från dessa mord.

□ Tamilgerillan fortsätter kräva ett tillbakadragande av den singalesiska armén från tamilområden. De fortsätter med attacker mot militära förläggningar och placerar ut landminor kring dessa.

□ Regerings "Hemvärn" skjuter civila tamiler. Armén använder helikoptrar, napalm, kanonbåtar etc mot civila tamiler.

□ Enligt Dagens Eko avvisades 3 asylsökande tamiler från Sverige och sändes till Sri Lanka. Alla häktades omedelbart i Colombo.

Lars Rännäs i Amnesty International kräver att Invandrarverket utreder tamilernas behov av politisk asyl i Sverige. AI menar att tamiler är en mycket utsatt befolkningsgrupp i Sri Lanka och att de riskerar att dödas.

Inge Kristiansen på invandrarverket menar att man inte kan uttala sig om detta eftersom man inte känner till vad som ligger bakom avvisandet av dessa 3 tamiler.

Premiärminister Rajiv Gandhi kallar tamilledarna till nya överläggningar den 15/9 -85 enl BBC.

□ 18/9. Gerillaledare diskuterar med Rajiv Gandhi och går med på eldupphör under förutsättning att den lankesiska regeringen respekterar detta.

□ Det singalesiska hemvärdet sätter eld på 52 tamilägda hem och 54 affärer i Trincomalee. 3 tamiler dödas och 20 rapporteras saknade varefter 20-30 tusen skräckslagna tamiler och singaleser flyr till skolor och flyktingläger.

20 hemvärdsmän (beväpnade civila singaleser) arresteras för dessa våldshandlingar, men ingen har hittills ställts inför rätta eller dömts.

□ Den 21/9 rapporterar BBC att i Sinnawatta (en by nära staden Kalmunai) öppnar militären och hemvärdet eld mot ett 40-tal tamiler som tittade på ett TV-program (sannolikt video) i det fria. 10 tamiler dödas och 9 andra skadas allvarligt. De singaleser som bodde i området hade evakuerats dagen innan.

□ Tamilsk gerilla attackerar polisstationen i Kilinochchi. Enligt BBC dödades 3 gerillamän och 9 soldater brännskadas allvarligt.

□ Enligt BBC bränns 34 civila tamiler ihjäl i en buss som kaptades i Vavunia av det singalesiska "hemvärdet". Lankesiska regeringen tillsätter en utredningskommission.

□ BBC rapporterar att en annan minibuss bränts ned med en tamilsk statstjänsteman, Sivayoga-

rajah, och 3 andra nära Aluthgama den 3/9 -85. Bussförbindelser inställs mellan Anuradhapura och norrut mot Jaffna.

□ Mellan sept. -84 — sept. -85 har 2.794 tamiler mördats av regerings soldater och hemvärdet. Räknas siffran från föregående år ökar antalet till över 4000. Enbart efter vapenvilan (juni 1985) har 800 tamiler mördats, varav 50 ur gerillan. Siffran stiger för varje dag som går.

Oktober

Många i Sri Lanka har försökt verka för fredliga lösningar. Prästen Tissa Balasuriya från "Centre for Society and Religion" i Colombo rapporterar t ex den 4/10 att 23 olika fredsorganisationer

bl a - Citizens Committee for National Harmony (CCNH)
- Linkage of Citizens Committee in Sri Lanka
- The United Religious Organizations (URO)
- Peace Movement

har gått samman och demonstrerat över hela landet för en fredlig lösning av den etniska konflikten.

Använda slogans är t ex

- "Peace is the only security"
- "Revolution is not separation"
- "Resume Thimpu talks"
- "No to violence, Yes to peace"
- "Revolution is peoples participation"

Adress till Centre for Society and Religion:

281, Deans Road, Colombo 10, Sri Lanka.
Tel. 595425

□ 26/10 BBC TV-intervju: President Jayawardene motsätter sig en fredlig lösning av konflikten. Han säger att han skall besegra gerillan till varje pris. Han ber om världens sympati.

Presidenten medger och beklagar att civila singaleser och regeringsarmén mördat tamiler.

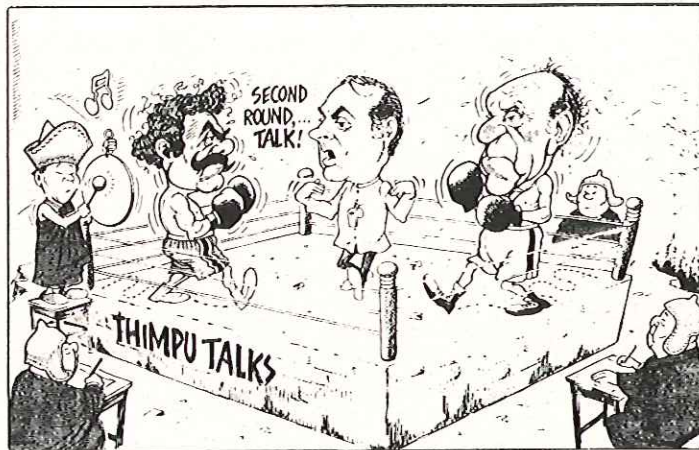
□ 31/10. Mannar — 1 tamil skjuten, 4 arresterades. Punnalai och Vavunia: 22 civila tamiler skjutna. 16 hus satta i brand.

November

□ 1/11 Mannar: 11 civila tamiler i en minibuss mördas av armén och "civilförsvaret".

□ 5/11 Batticaloa: 500 tamiler arresteras.

□ 17/11 -85: Armén kör på en mina. 6 soldater döda. Hemvärdet sätter eld på 40 tamilägda affärer och hem. 9 tamiler mördade.

(Ur India Today)

Flyktingar

I Sri Lanka: (uppskattningsvis)

Distrikt	Antal flyktingläger	Antal personer i läger	Uppskattat antal personer som flyktingförklarats
Trincomalee	28	21 989	40 000
Batticaloa	(ej tillgänglig)	8 450	30 000
Mullaitivu	17	5 449	12 000
Vavunia	15	3 994	24 000
Mannar	2	1 100	5 000
Kilinochchi	4	486	3 000
Jaffna	(ej tillgänglig)	(ej tillgänglig)	10 000
		41 468	124 000

Över 150 000 fiskare i norra provinsen är fortfarande drabbade av fiskerestriktioner.

Det totala antalet drabbade i Sri Lanka (direkt eller indirekt) uppgår till 350 000.

Utanför Sri Lanka (uppskattningsvis)

Indien	115 000
Västtyskland	20 000
Frankrike	19 000
Holland	3 200
Canada	3 000
England	2 000
Schweiz	1 800
Italien	1 000
Danmark	200
USA	200
Norge	100
Sverige	100
	165 600

Antal drabbade personer sammanlagt är 515 600.

Källa: The Central British Fund for Tamil Refugees Rehabilitation. England.

"Fattiga får det bättre?" löd rubriken på Göran Djurfeldts utmanande artikel i Sydasiens 2/85. Han hävdade inte bara att vi underskattat den ekonomiska tillväxten i Indien.

Enligt honom talar också

mycket för att fattigdomen i Indien minskat under de senaste decennierna, tvärt emot den bild bl a han själv och Sydasiens förmedlat genom åren.

Lasse Berg är mindre opti-

mistisk (och mera försiktig) när han här kommenterar Djurfeldts artikel och den åberopade statistiken.

Göran Djurfeldt replikerar. Sydasiens tar gärna emot flera inlägg i debatten.

Har Indiens fattiga fått det bättre?

Lasse Berg

Det var en intressant debattartikel Göran Djurfeldt skrev i Sydasiens 2/85. Han menar att Indien inte präglats av stagnation, ekonomiskt sett, och att de fattiga fått det bättre. Artikeln är viktig eftersom det säkert är dags att föra den diskussionen nu, särskilt som det efter maktskiftet inte är orimligt att vänta sig att tidigare ekonomiska tendenser förstärks.

Det första ledet i Djurfeldts resonemang är knappast diskutabelt, men måste poängteras. Indien är inte stillastående, allra minst ekonomiskt. Tillväxten av bruttonationalprodukten har varit imponerande. Under Indira Gandhis år, från 1966 till 1984 ökade den totala produktionen per person med en fjärdedel. Detta är fantastiskt, särskilt med tanke på att befolkningen under samma tid växte med 236 miljoner, ett helt USA!

Indien har blivit en industriell stormakt med kärnkraftverk, satelliter och hög självförsörjningsgrad på de flesta konsumtionsvaror. Detta har åstadkommit trots byråkratins och den detaljerade statskontrollens hämmande inverkan; jag tror att de flesta håller med om att korrupktion och byråkratisk ineffektivitet vuxit under denna tid. Om man får spekulera så skulle jag mycket väl kunna tänka mig att man under de närmaste åren kommer att börja tala om ett in-

diskt ekonomiskt mirakel, om Rajiv Gandhi vågar släppa loss en mer ohämmad kapitalism och fri företagsamhet inom näringslivet. Den indiska överheteekonomin, bestående av större delen av industrin och av det marknadsinriktade jordbruket, skulle kunna smekas av samma ekonomiska krafter som drivit fram den snabba tillväxten i andra delar av Asien, t ex Malaysia.

Snabb tillväxt

Denna ekonomiska tillväxt hittar man inte bara i Indien, och mer accentuerat i Östasien och delar av Sydostasien; den finns i Tredje Världen som helhet. 1965-83 hade enligt Världsbanken (World Development Report 1985) världens 35 fattigaste länder, låginkomstländerna, en snabbare tillväxt per person än de västliga industriländerna. Under denna tid ökade deras produktion med 2,7 % per år och person, det ger en fördubbling på 26 år, en generation.

När det gäller Indien skall denna tillväxt ställas mot vad som hände innan självständigheten. Många uppskattningar visar att de sista årtiondena av brittiskt styre i Indien medförde en avsevärd ekonomisk nedgång. Alan Heston ifrågasätter detta i sin monumentala Cambridge Economic Historia of India, och menar att det i alla fall är klart

att britternas 30 avslutande år i Indien karakteriserades av en frånvaro av ekonomisk tillväxt räknad per person.

Efter självständigheten är det mycket landets regering kan stoltsera med:

Inga akuta svältkatastrofer av den omfattning som fanns under britternas år, genom att man, bättre än britterna förmått, låtit överskottsområden försörja underskottsområden i svåra lägen.

Flerpartisystemet med relativt fria val och förhållandevis stort valdeltagande har satt sin prägel på politiken under nästan hela självständighetsperioden.

Landet har kunnat hållas samman.

Samt då en allt snabbare ekonomisk tillväxt. Bruttonationalprodukten har hela tiden vuxit snabbare än befolkningen. Från början låg den årliga tillväxten på i runda tal 3 - 3,5 procent. Sedan dess har den ökat till 4 eller 5 procent och numera rör det sig om 6 procent per år, en bra bit över befolkningstillväxten på 2 procent.

Tillväxt för vem?

Allt detta är, som sagt, viktigt att poängtera och diskutera. Men den stora frågan är naturligtvis vad detta betytt för de fattiga, vems produktion det är som vuxit och hur den fördelats.

När jag lusläser Djurfeldts artikel så har jag svårt att bland hans egna statistiska uppgifter hitta några som styrker hans förhoppning att fattigdomen är på väg ut. Det finns mycket som ger den allmänna bilden av tillväxt, *men vilka siffror är det som säger att de fattiga fått del av den?* Djurfeldt framhåller att matvaruproduktionen ökat lika snabbt som produktionen av foder och industrigrödor och att spannmålsproduktionen vuxit ännu snabbare, och vetet allra mest. Han menar att eftersom de fattiga lever främst på spannmål, så skulle det vara till deras fördel. Men det är ju ingen större skillnad på vete och industrigrödor, de odlas för avsalu, säljs bara till den som kan betala för sig. Bara någon mening senare dementerar Djurfeldt sig själv när han påpekar att fattigrödor som hirs och sorgum endast ökat obetydligt och baljväxterna stagnerat. Men detta om något antyder ju just att de fattiga inte får mer i magen nu än tidigare. Det är därför att ta till mer än lovligt i överkant när han påstår att "Med en viss förenkling skulle man kunna säga, att om Indiens fattiga nöjer sig med vete, så skulle de kunna få det bättre". Det blir lite av Marie Antoinettes uppmaning till de fattiga som är utan bröd, att äta kakor i stället!

Den uppgift i hans artikel som jag anser är betydelsefull och värd att ta på fullaste allvar är den han själv underkänner, hans erfarenhet av utvecklingen i en sydindisk by "där man kunde köpa mer ris för en lantarbetarlön 1979 än 1969. Också i andra delar av Sydindien var intrycket detsamma. Jag kunde inte märka den växande fattigdomen." Med tanke på hur otillförlitlig och svåranalyserad den indiska statistiken är, särskilt när man försöker jämföra äppelräkning på 50-talet med päronuppskattningar på 80-talet, så menar jag att en sådan uppgift är betydelsefull. Det stämmer dessutom med min egen erfarenhet från Nordindien så långt som att inte heller jag kan se något tecken på att fattigdomen ökat kraftigt i några av de byar jag besökte på 60-talet. *Men jag skulle absolut inte våga påstå att fattigdomen minskat i dem, att de fattiga åter bättre, klär sig bättre, bor bättre.* Däremot har den sociala servicen förbättrats, en större andel fattiga barn får lära sig läsa etc.

Om man då ändå skall ge sig in på den ris-

"Indien är inte stillastående, allraminst ekonomiskt. Tillväxten i bruttonationalprodukten har varit imponerande. Under Indira Gandhis år ökade den totala produktionen per person med en fjärdedel. Detta är fantastiskt, särskilt med tanke på att befolkningen under samma tid växte med 236 miljoner, ett helt USA."

Foto: Börje Tobiasson

kabla uppgiften att försöka få statistiken att tala så tyder den på att tillgången på fatigtmat stagnerat sedan mitten av 60-talet, tillgång på tyg har sjunkit, andelen jordlösa bland landsbygdsbefolkningen har ökat från 15 till 25 procent, och andelen av de jordlösa lantarbetarna (som utgör en stor del av Indiens riktigt fattiga) som är skuldsatta hos penningutlånarna har ökat från 60 procent på 60-talet till 70 procent vid 80-talets ingång.

De totalsiffror för produktionens tillväxt som Djurfeldt flitigt använder sig av, säger ingenting om de fattigas situation så länge dessa varken har tillgång till produktionsresurserna (viktigast jord och vatten) eller ekonomisk förmåga att efterfråga den ökade produktionen. Djurfeldt visar *inga siffror som tyder på att reallönerna för de fattiga generellt har ökat i Indien.* En sådan utveckling är osannolik så länge arbetsgivarna inte tvingas till att öka lönerna antingen genom marknadsmekanismen (det blir brist på okvalificerad arbetskraft), statliga åtgärder för att genomdriva ökade minimilöner, eller facklig organisation bland lantarbetarna. Med den oerhörda arbetslöshet som råder i Indien i stort, kombinerat med en ineffektiv och korrupt stat som fortfarande huvudsakligen står på landsbygdselitens sida, samt frånvaron av omfattande organisering bland byarnas fattiga, lägger sig lantarbetarlönerna allttjämt i närheten av svältnivån.

Men allt är osäkert när det gäller indisk statistik. Det gäller inte minst undersökningarna över utbredningen och utvecklingen av fattigdomen. En av de flitigast citerade studierna är P.K Bardhans. Han utgick från att det 1960-61 behövdes en inkomst på 15 rupies per capita och månad på landsbygden och 18 rupies per capita i staden för att uppnå en absolut minimal levnadsstandard. Han fann att under utgångsåret levde 38 procent av landsbygdsbefolkningen och 32 procent av stadsbefolkningen under "fattigstrecket". Dessa andelar hade 1968-69 ökat till 54 resp 41 procent. Mot denna undersökning kan ställas den som professor B.S. Minhas gjorde vid samma tid, som visade att mellan 1960-61 och 1967-68 minskade andelen av landsbygdsbefolkningen under "fattigstrecket"

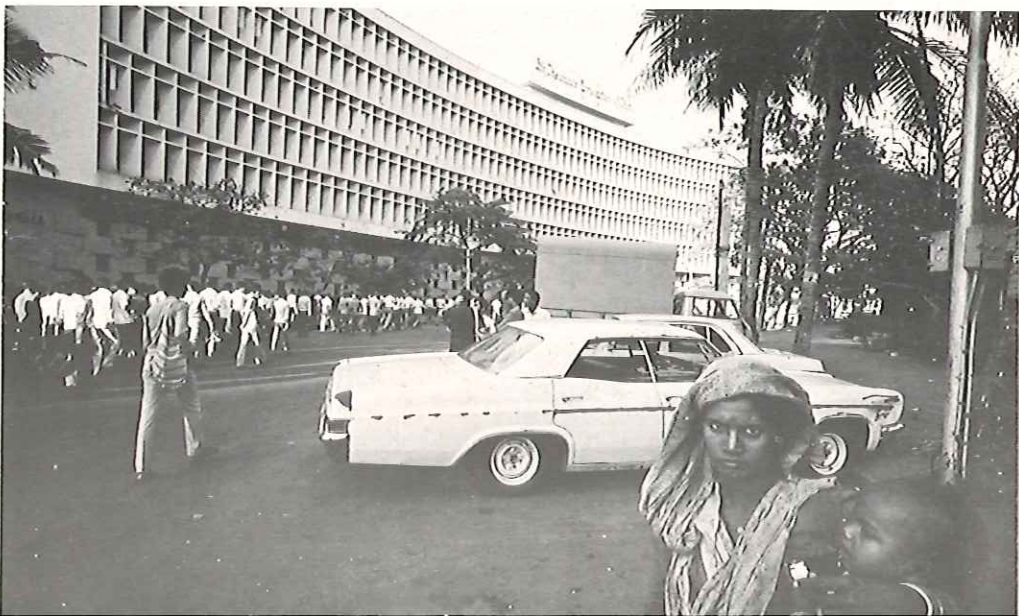
från 46 procent till 37 procent. Hans utgångspunkt var att det 1960-61 behövdes en årlig inkomst på 200 rupies för överlevnad. Dessa båda undersökningar kan jämföras med den berömda fattigstudie Dandekar och Rath gjorde under samma period. De utgick från att en vuxen man behöver ett dagligt näringsintag på 2250 Kcal och beräknade att detta skulle kosta 171 rupies per år på landet och 271 rupies per år i staden år 1960-61. Det betydde enligt dem att under utgångsåret levde 40 procent av landsbygdsbefolkningen och nästan 50 procent av stadsbefolkningen i absolut fattigdom, och att dessa proportioner knappast hade ändrats alls 1967-68.

Fattigdomen består

Detta visar vilka väldiga skopor med salt man måste ha till hands vid studier av indisk statistik. En mer färsk uppskattning från planeringskommissionen anger andelen av landsbygdsbefolkningen under "fattigstrecket" till 51 % och i städerna till 38 % baserat på vad ett dagligt kaloriintag på 2400 Kcal i byarna och 2100 Kcal i städerna skulle kosta. Enligt planeringskommissionen har det *inte skett någon markerad förändring av utbredningen av absolut fattigdom i Indien under senare år.*

Det finns forskare som kritiserat hela detta kalori-resonemang och menar att dessa uppskattningar av hur stor den absoluta fattigdomen är överskattar problemen med 25 procentenheter i städerna och 15 procentenheter på landsbygden. Det förtjänar dock att framhållas att om en ny beräkningsnorm minskar fattigdomen med 25 procent *så betyder inte det att en enda lantarbetarfamilj i hela Indien fått det bättre!*

Avslutningsvis tror jag att man måste vara ytterst försiktig när man uttalar sig om hur de fattiga indiernas ekonomiska situation förändras. Den allmänna tillväxten har gått mycket snabbt, det är odiskutabelt. Med största sannolikhet har klyftorna ökat. Huruvida de fattiga fått det något bättre eller något sämre, tror jag inte att man med större säkerhet kan veta något om. Min gissning är ändå att deras situation i mycket stora drag har stått stilla.

Jag har bara satt frågetecken!

Göran Djurfeldt

När jag hade läst Lasse Bergs kommentar till min artikel i *Sydiasien* nr 2/85, var jag tvungen att ta fram artikeln och läsa om den. Hade jag uttryckt mig så kategoriskt som LB får det att verka?

Det hade jag inte: jag hade försett mina påståenden med massor av reservationer! Egentligen hade jag bara velat göra en sak: sätta frågetecken vid en konventionell Indienbild, nämligen den som säger att landet präglas av:

- ekonomisk stagnation och
- stigande fattigdom.

Frågetecknen förtjänar att stå kvar, tycker jag. LB håller med mig vad gäller den ekonomiska utvecklingen, men han vill helst inte ha något frågetecken på den andra punkten; han kan svårligen tänka sig att fattigdomen långsamt minskar. Det kan jag! Jag vill inte kategoriskt påstå att den gör det, för jag är överens med LB om att vi inte har något säker grund för en sådan bedömning. Men vi får inte bli blinda för de tecken som pekar i den riktningen.

Fattigdomsgränsen

I min korta artikel gav jag ett ofullständigt referat av en del inlägg i den stora *fattigdomsdebatten* i *Economic and Political Weekly*. Denna debatt rasade för några år sedan och gällde de berömda fattigdomsundersökningarna från 70-talet. Det började med att *the grand old man* i indisk näringsforskning, P.V. Sukhatme, påpekade att Dandekar och Rath i den mest kända av dessa undersökningar *satt fattigdomsgränsen för högt*. De definierade fattigdomsgränsen, "the poverty line" i förhållande till ett minsta näringsintag. De räknade med 2750 kalorier om dagen, (inte 2250 som LB skriver), som nödvändigt för att behålla hälsan.

Det blev en lång intensiv och stundtals förvirrande debatt, där man ibland kunde få känslan av att Indiens fattigdomsproblem *höll på att definieras bort* av dess akademiker.

Så illa gick det nu inte, men jag tycker att en del poänger kom fram:

1) 2750 kalorier är för högt, och talet bortser helt från variationerna mellan olika individers näringsbehov. 2300 är ett bra genomsnitt för en grupp, enligt Sukhatme, men då måste man räkna med att många kan ligga under den nivån utan att därför äta för lite. Människokroppen kan enligt näringsforskarna anpassa sig till ett ganska lågt näringsintag. Exemplet Kerala näm-

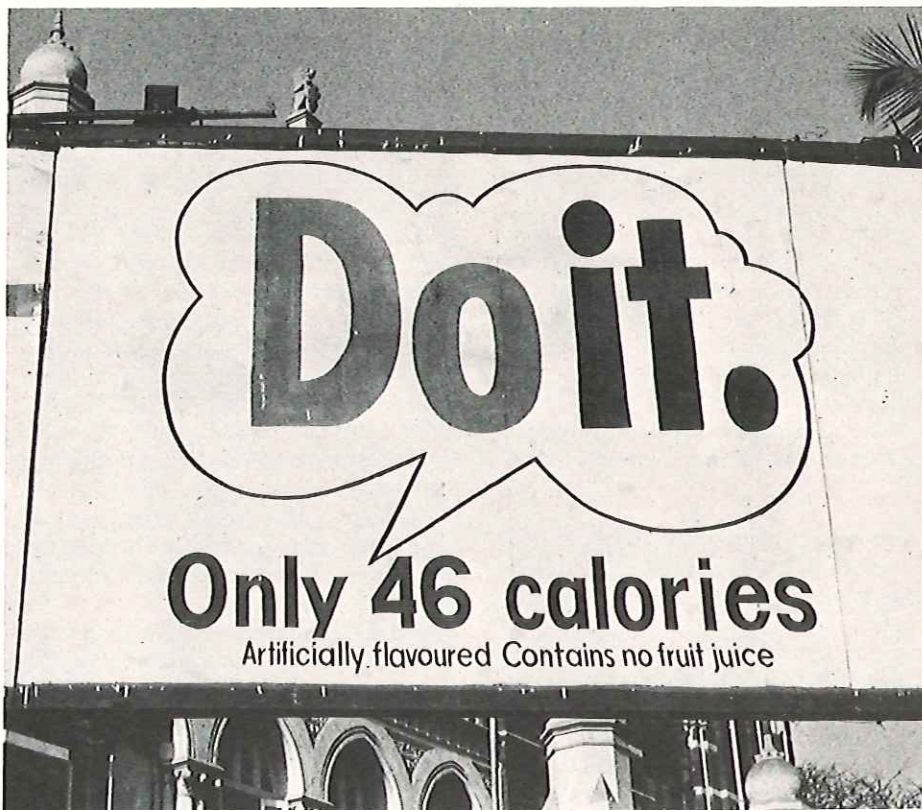

Foto: Börje Tobiasson

des i debatten: där ligger genomsnittskonsumtionen enligt gjorda undersökningar obetydligt över 2000 kalorier om dagen. Ändå har Kerala en dödlighet som är nästan lika låg som Västeuropas. Delstaten har den längsta medellivslängden och den lägsta barnadödligheten i Indien. Det verkar alltså som om man kan äta mycket lite och ändå hålla sig ganska frisk.

2) För det andra kritiserades Dandekar och Raths, P.K. Bardhans, med flera undersökningar som visar på en stigande fattigdom för ett dåligt dataunderlag. Detta refererade jag kort i min artikel: dessa undersökningar bygger dels på material från *National Sample Survey*, dels på konsumentprisindex för lantarbetare resp. industriarbetare. Båda materialen innehåller uppenbara felkällor. När man försöker uppskatta effekten av dessa fel, så ser man att tendensen lika gärna kan vara den motsatta: att fattigdomen minskar snarare än ökar.

Tillräcklig näring

3) Slutligen drogs data som pekar i den andra riktningen in i debatten. Det är t ex undersökningar från *National Institute of*

"Om det nu skulle vara så att stagnationen är en myt och att de fattiga faktiskt får en smula nytta av den ekonomiska utvecklingen, då är det väl bra? Även om det skulle hota U-landsengagemanget och biståndsviljan här hemma"

Nutrition i Hyderabad, (där P.V. Sukhatme verkar), som bygger på stickprovstudier av kosthålllet i utvalda hushåll över hela Indien. I dessa undersökningar fann man att medelkonsumtionen utvecklats på följande sätt:

År	Genomsnittlig konsumtion per dag av:	
	kalorier	proteiner (gram)
1971	2000	55
1981	2500	65

Enligt dessa undersökningar har också de fattigaste grupperna, som i början på 70-talet fick för lite mat idag ett fullt tillräckligt näringsintag.

Jag är medveten om att detta inte bevisar något, och att dessa undersökningar kan vara bemängda med fel av olika slag. Men det är också alldeles uppenbart att det berättigar oss till att sätta frågetecken vid tiden om den ökande fattigdomen i Indien.

Slutligen frågan om Marie Antoinette och kakorna. Jag tycker att LB gör sig en billig poäng när han gör sig lustig över min diskussion av stagnationen i produktionen av hirs och sorghum (som är "fattigrödor", vilket däremot inte baljväxter är). Jag påpekade möjligheten av en stigande vetekonsumtion hos de fattiga, för att

Ajit Roy

"Lita till Gud men håll krutet torrt"

Calcutta november 1985

Kongress(I)-regeringen under Rajiv Gandhis ledning har ganska framgångsrikt gett sig själv en liberal framtoning. Ja, t o m så framgångsrikt att chefsministern i Karnataka, som tillhör den nationella oppositionen, berömt premiärministern för hans "liberalism" genom att jämföra honom med farfadern — Jawaharlal Nehru.

Rajiv Gandhis ekonomiska politik har onekligen fått en liberal prägel — men bara när det gäller multinationella företag och Indiens stora kapitalister. Han har fått upprepade applåder från Världsbankens bossar. Det höga betyg som "liberal" som förärats honom av Karnatakas chefsminister återspeglar en sorglig brist på insikt om det verkliga innehållet i Gandhis politik. En brist som tyvärr delas av många företrädare för den mera progressiva opinionen i landet.

Den nya regimens PR-framgångar är otvivelaktigt resultatet av en skicklig ideologisk manipulation med hjälp av bl a TV och video; massmedier som är på snabb frammarsch. För utlänningar är det kanske en nyhet att Indien idag har över hundra TV-sändare och omkring fem milj. mottagare, som når ca 50 milj. människor.

Ideologiskt budskap

Det ideologiska budskap som regeringen sprider bygger på tre huvudteman, nämligen nationell samhörighet, nationell säkerhet och modernisering.

"Nationell samhörighet" syftar inte till att förena Indiens breda massor och dess mångfald av etniska, religiösa, språkligt splittrade grupper på en grundval av pluralism, utbyte och fördjupad demokrati. Snarare handlar det om att inordna dem i ett existerande socialt och politiskt system format genom årtusenden av brahminsk hinduism.

Vidare söker regimen utnyttja nationella säkerhetsfrågor för att legitimera en militär upprustning och för att krossa rätten till avvikande åsikter. För ögonblicket utnyttjar man de pakistanska militärernas skumma planer att tillverka en eller två atombomber — av leksaksformat i internationell jämförelse. Istället för att helhjärtat försöka mobilisera Indiens och världens opinion mot atomvapen, har regimen ständigt understrukit att man tänker hålla alla möjligheter öppna, inklusive att använda kärnvapen. Här har regeringen fått starkt stöd av Bharatiya Janata Party (BJP), ett parti som står för militant hinduisk nationalism och som kräver att tillverkningen av atomvapen ska påbörjas omedelbart.

Men regimens mest slagkraftiga slogan är "modernisering". Med den söker regeringen ersätta en hittills accepterad — om än sällan praktiserad — utvecklingssyn, baserad på mångsidighet och brett deltagande med en elitistisk och högteknologisk politik riktad till landets överklass. En återspeglning av denna ideologiska kullerbytta är att det traditionella sättet att *bete sig politiskt*

övergått till att bli en fråga om politisk teknik och "management".

Terroristlagar

Den senaste regeringsombildningen, då många fler av premiärministerns (och hans döde bror Sanjay Gandhis) kompisar från skolåren plockades in i kabinettet, understryker denna omorientering. Men det mest hotfulla i regeringsombildningen är att en nära rådgivare och släkting till premiärministern, Arun Gandhi, tilldelats en nyinrättad ministerpost med ansvar för intern säkerhet.

Ministeriet har bl a till uppgift att tillämpa två nyinförda terroristlagar. (Terrorist and Disruptive Activities (Prevention) Act 1985 och Terrorist Affected Area (Special Courts) Act 1984). Dessutom hör landets olika underrättelsetjänster och ett antal paramilitära styrkor till ministeriets ansvarsområden.

Det är inte så förvånande! Oliver Cromwell brukade uppmana sina trupper att lita till Gud utan att för den skull försumma att hålla krutet torrt. Lika lite har den härskande klicken i Indien råd att vara släpphänt när det gäller maktens våldsparat samtidigt som man utnyttjar ideologins krafter till det yttersta.

*Översättning från engelska
Daniel Asplund*

kompena för den minskade tillgången och det högre priset på hirs och sorghum. Under detta kan ligga en nedgång i självförsörjningsgraden hos de fattigaste grupperna på landet och en ökad konsumtion av varor. Man kan inte utesluta möjligheten av att de vunnit på den övergången, och framför allt kan man inte ta för givet att de förlorat som LB gör.

Dessutom är det inte fråga om någon övergång från bröd till kakor som läsaren kan förledas att tro, utan en övergång från gröt till bröd (chapati). Även om gröten är näringsrikare, så föredrar de flesta indier chapati om dom får välja.

Allra sist en fråga: varför är det så provocerande att sätta frågetecknen vid den konventionella Indienbildningen?

Jag ska gärna erkänna att jag hellre sett stagnation och fattigdom öka. Då hade ju mina teorier hållit! Men ett så cyniskt perspektiv kan vi ju inte lägga på världen. Om det nu skulle vara så att stagnationen är en myt och att de fattiga faktiskt får en liten smula nytta av den ekonomiska utvecklingen, då är det väl bra? Även om det skulle hota u-landsengagemanget och biståndsviljan här hemma. Är förresten engagemanget så ytligt, att det försvinner av den orsaken, är det inte mycket att ha! Om den absoluta fattigdomen — andelen människor som får för lite mat — minskar, så betyder det inte att den relativa fattigdomen försvinner. Klyftan mellan rika och fattiga består: Indiens fattiga kommer fortfarande att vara underprivilegierade och förtryckta. De kom-

mer fortfarande att vara värda vår solidaritet. *Deras kamp har bara börjat!*

Fattigdomsdebatten

För den som vill sätta sig in i "den stora fattigdomsdebatten" i *Economic and Political Weekly (EPW)* kan följande artiklar nämnas:

- Asok, C § Madhar Kulkarni: *Some Nutritional Puzzles*. EPW, 17, no. 17-18, 1982, s 745-746.
- Tyagi, T.S.: *How Valid Are the Estimates of Trends in Rural Poverty*. EPW, 17, no. 26, 1982, s A54-62.
- Achaya, K.T. *We Are Eating Better*. EPW, 18, no. 1-2, s 22-23.

Det vore intressant att veta hur stort stödet är bland sikher för uppgörelsen mellan Rajiv Gandhi och Longowal, men det är omöjligt att ens gissa.

Harinder Singh Khalsa tillhör motståndarna. Han var tidigare chargé d'affaires på indiska ambassaden i Oslo, men efter angreppet på Gyllene Templet lämnade han i protest sin befattning. Han intervjuas här av Oddvar Lind i Oslo.

1984 var ett katastrofalt år för sikherna, eller hur?

Årtalet 1984 kommer för alltid påminna oss om hur tyrannen Indira Gandhi, för att tillfredsställa grupper av hindufanatiker, beordrade attacken mot Gyllene Templet och lät döda tusentals sikher.

Och dessutom massakern på sikher i Delhi och på andra platser.

Ja, vi sikher kommer aldrig glömma.

Har det kommit fram nya uppgifter om vad som hände i Gyllene Templet?

Regeringen har publicerat en vitbok. Den ger deras version. Dessutom har en medborgarrättsorganisation, som heter Citizens for Democracy, kommit ut med en rapport. Men regeringen förbjöd den, beslagtogs upplagan och arresterade flera av författarna.

Enligt mitt sätt att se är det en sak om indiska armén gick in i Gyllene Templet för att bekämpa beväpnade sikher, men en helt annan sak om den dödade oskyldiga tempelbesökare som tillfälligt befann sig där.

Armén mördade tusentals oskyldiga tempelbesökare.

Massakern i Delhi

Det är svårt att veta vad som hände i Gyllene Templet, men den ohyggliga massakern på sikher i Delhi är väldokumenterad. I två rapporter från medborgarrättsorganisationer utpekade kongresspolitiker som organisatörer och polisen som i bästa fall passiva åskådare. En av rapporterna publicerar en rad namn på skyldiga kongresspolitiker. Två av dem har senare mördats. Kommenterar?

De som gjort rapporten har försökt få fram sanningen. De publicerade namnen för att polisen skulle ingripa, men än har inte en enda av de skyldiga straffats. Några sitter i parlamentet. Vår nya premiärminister tillgrip alla knep för att slippa tillsätta en utredning av vad som hände. Han brukade helt skamlöst säga till den indiska pressen att det inte tjänar något till att gräva i gamla sår. Han sa också att när ett stort träd faller skakar marken. Han liknade alltså sin mor vid ett stort träd och den bestialiska

hindumobben liknade han vid moder jord. Mot den bakgrunden och efter att kanske ha sett sin syster våldtas, sin far klubbas i hjäla och sin lillebror grillas är det inte konstigt att några tar lagen i egna händer. Staten gör ju ingenting för att straffa de skyldiga utan stöder tvärtom terrorn mot oss.

Kanske är det en olämplig fråga men vad var värst, Gyllene Templet eller Delhi?

Det värsta som någonsin hänt oss sikher var stormningen av Gyllene Templet. Delhi var bara en fortsättning.

Jag har bland sikher mött förvåning över den indiska arméns och polisens brutalitet. Men sikherna, som bildar en stor andel av båda, borde sedan länge väl känna till denna brutalitet.

Vi var inte förvånade, men chockade insåg vi att vi behandlas som slavar i ett hinduiskt land som domineras av fanatiker.

Nytt hopp

Om 1984 var ett katastrofalt år så måste 1985 ha givit ett visst hopp?

Nej. Jag är optimistiskt lagd, men jag kan inte se någon ljusning.

Uppgårelsen mellan Rajiv Gandhi och Longowal måste rymma några för sikherna positiva delar?

Chandigarh ska bli huvudstad för Punjab. Vi ska inte längre dela huvudstad med Haryana. I övrigt finns ingenting positivt.

Överdriver du inte nu? Vad beslöts t ex när det gäller dispyten om flodvatten?

Frågan har hänskjutits till en kommission medan vi krävde att den skulle avgöras av Högsta Domstolen eftersom ett beslut där är bindande för regeringen, medan en kommission bara rekommenderar. Det är en stor skillnad.

Men de religiösa kraven då? Sikherna krävde att Amritsar skulle förklaras som en helig stad och att sprit och tobak skulle förbjudas där. De krävde också rätten att bära svärd.

Ingen förändring. Den som bär ett svärd betraktas med misstänksamhet. Vad som helst kan hända honom.

Jag har sett uppgifter om att kravet att sikhismen ska erkännas som en egen religion har uppfyllts.

Det är fel. Vi räknas fortfarande som en del av hinduismen i konstitutionen. Redan när konstitutionen skrevs protesterade sikhrepresentanterna och vägrade att skriva under. Frågan är gammal och fortfarande olöst.

Har sikherna vunnit något territorium?

Nej, för att "kompensera" Chandigarh kommer vi förlora territorium till Haryana.

Men detta om kvoten av sikher i armén då?

Vi har inte uppnått något. Vår andel som legat runt 30 % ska skäras ner till 2 % för att motsvara vår andel av befolkningen.

"Vi kan aldrig Harin

ig glömma” der Singh Khalsa

För mig verkar det konstigt att sikherna kräver att få stå för 30 % av en armé som massakrerar dem.

Kravet ställdes innan attacken mot Gyllene Templet eftersom sikherna av tradition är soldater. Nu kan vi inte längre se något skäl att kämpa för detta land eftersom det styrs av vandaler.

Quisling

Hur var det möjligt för sikherna att sluta ett avtal som gav så lite?

Först och främst måste vi se vem som slöt avtalet för sikhernas del, nämligen Longowal. Han har fördömts av den stora massan av sikher för sina konspirationer med regeringen. Han är en quisling, och det var regeringen som med hjälp av sin mäktiga propagandaapparat lyckades projicera honom som sikhernas ledare.

Även om regeringen är mäktig kan den väl knappast skapa en ledare åt sikherna?

Longowal hade ett gott förflutet. Han var en gång en stor ledare.

Nu är han död.

Ja, den stackars Longowal blev skjuten av några besvikna sikher.

Som jag ser det måste sikherna förhandla med regeringen.

Varför det? Varför ska vi förhandla med Rajiv om det har visat sig att han inte är ärlig mot oss. Jag kan inte se någon logik i att förhandla med en sådan person.

Jag menar att sikherna bara har två möjligheter, förhandlingar eller krig. Eftersom ni är i ett kraftigt numerärt underläge återstår förhandlingar.

Det behöver inte nödvändigtvis vara antingen eller. Vi kan föra en kamp samtidigt som vi förhandlar. Vi vet nu att regeringen inte bryr sig om vad 14 miljoner sikher tycker och tänker. Vi kan aldrig glömma att de anföll vårt tempel. Jag själv, min fru och mina barn kan aldrig glömma detta. Jag är redo att ge mitt liv för sikhernas sak.

Sikher i Delhi.

— Under ett par dagar i november 1984 slaktades omkring 3 000 sikher i Delhi på öppen gata. Foto: Börje Tobiasson.

Demonstrerande sikher utanför den indiska ambassaden i Stockholm.

Foto: Hasse Karlgren

Men det går inte att fortsätta att ta hämnd i evighet. Det måste bli fred. Är det inte dags att glömma och förlåta?

Naturligtvis vill vi ha fred, men en fredsuppgörelse kan inte påtvingas oss från ovan. Under rådande omständigheter vill vi inte ha med Indien att göra. Det har skapats en djup och permanent spricka, en total polarisering.

Valet

Blir det inte lätt så att de sikher som lever utanför Indien kan kosta på sig att vara militanta, medan de sikher som lever i Punjab, med armén utanför dörren, måste anpassa sig på ett annat sätt?

Jo visst. De har varit tvungna att anpassa sig. De deltog i valet.

Valet ja. Valet bojkottades av United Akali Dal, som Du sympatiserar med. Valdeltagandet var omkring 67 %. Kongresspartiet och Akali Dal fick vardera 38 % av rösterna. Kommentar?

Det är svårt att säga något. Hur ska vi kunna kontrollera uppgifterna? Dessutom måste man komma ihåg att en kvarts miljon soldater håller Punjab i ett järngrepp. Befolkningen är skrämmd. Därför röstade de. Men man ska inte se rösterna på Akali Dal som ett stöd för Longowal och det han stod för, utom möjligen i hans hemtrakter. I resten av Punjab ska rösterna på Akali Dal ses som riktade mot regeringen och dess politik.

Till sist, har Du under senare år ändrat ditt liv för att följa vad sikhernas skrifter rekommenderar?

Ja, efter attacken mot Gyllene Templet lät jag döpa mig. Jag lever ett enkelt och disciplinerat liv. Jag reciterar varje dag ur våra heliga skrifter. Detta gäller inte bara mig utan är en tendens bland sikher över hela världen. Vi söker oss tillbaka till den sanna sikhismen.

Oddvar Lindh

Översättning: Sten Mårtensson

Inpå bara skjortan

— textilindustri i Bangladesh

För 150 år sedan slog England brutalt sönder den väl utvecklade textilindustri som fanns i Bengalen för att skydda sin egen i Lancashire och Yorkshire.

Under de allra senaste åren har Bangladesh byggt upp en växande och mycket modern konfektionsindustri, men den riskerar att skjutas i sank av I-världens handelskvoter, hävdar den engelske ekonomen Brian Phelen som studerat saken.

Bearbetning: Daniel Asplund

Sent omsider har Bangladesh sällt sig till kretsen av U-länder som exporterar billiga kläder. Dit hör redan länder som Korea, Taiwan, Hongkong, Sri Lanka. Landet hade visserligen en blomstrande textilindustri, men engelsmännen krossade den snabbt och brutalt. Istället tilldelades Bengalen en annan roll i imperiets arbetsfördelning — som producent av jute. Kvar av den ursprungliga textilindustrin finns idag en stagnerande småindustri som är hotad av importen av (begagnade) kläder och tyger och av brist på råvaror och kapital.

Konfektionsindustrin

Den moderna konfektionsindustrin i Bangladesh är bara 10 år gammal. Då "upptäcktes" landet av den internationella textilhandeln, som insåg att landets billiga arbetskraft och dess oreglerade export till I-länderna var utmärkta förutsättningar för tillverkning av billiga skjortor, blusar och jackor. Men investeringskapitalet kom i obetydlig utsträckning från utlandet.

Lokala entreprenörer har stått för 90 procent, om än med starkt stöd och subventioner från staten. Hit hör t ex de särskilda importregler som gäller. Under förutsättning att företaget är inriktat på export kan alla maskiner importeras i det närmaste tullfritt och alla råvaror helt utan avgifter. Vid exporten gäller en särskilt förmånlig växelkurs. Skatte- och avskrivningsreglerna är minst sagt lindriga.

Små investeringar

Ytterligare en fördel är att produktionen kräver mycket små investeringar, i genomsnitt 0,7 - 1,5 miljoner kronor. Och bankerna har varit ivriga att låna ut pengar, uppbackade bl a av särskilda industriut-

vecklingsfonder från Världsbanken och andra biståndsorgan. Maskinleverantörerna, där Japan dominerar har också lämnat frikostiga krediter.

Detta har lett till att Bangladesh idag har en av världens modernaste konfektionsindustrier, i varje fall när det gäller maskinell utrustning.

Men den ser inte alltid så imponerande ut. Flertalet av fabriker är inhysta i några rum i en hyresfastighet. De största företagen har upp till 1.000 arbetare och tillverkar kanske 60.000 plagg om dagen. De flesta däremot är små, med 150 anställda och en produktion på ett tusental plagg/dag. Idag är ungefär 350 fabriker igång vilket är en fördubbling sedan 1983.

Industriell boom

Konfektionsindustrin har medfört något av en industriell boom. Namn som "Aristokrat", "Lotus Garments" och "Eureka" kantar gatorna i Dhaka och Chittagong. Grupper av kvinnor i färgstarka saris och med sina typiska matlådor ("tiffin-box") går till arbetet var morgon — en ovanlig syn i det muslimska Bangladesh.

80.000 kvinnor arbetar nu i dessa företag. Industrin vänder sig främst till unga, ogifta kvinnor. De har inga barnbekymmer, arbetar bättre och klagar mindre. De allra flesta är mellan 16 och 20 år, tre av fyra är ogifta och för nio av tio kvinnor är detta deras första anställning. Efterfrågan på arbete är enormt. Det går 20-30 sökande på varje plats och arbetsgivarna kan välja och vraka.

I första hand väljer de arbetare som kan läsa — läskunnigheten är förbluffande hög bland de anställda. De vill också gärna ha arbetare med tidigare erfarenhet och köper inte sällan över arbetare från andra fabriker. Många krävs på "inträdes-biljett" — en anställningsmuta på 500-600 kronor för att få jobb. De flesta tvingas gå i många månader på provanställning, med lägre lön än ordinarie. En "fast" anställd tjänar 35-65 kronor/vecka, vilket ungefär motsvarar genomsnittet för industriarbetare i landet.

Även om det för flertalet innebär att man inte ens kommer upp i lagstadgad minimilön är inkomsten bra jämfört med andra "kvinno-yrken" i Bangladesh. Så får de också arbeta för lönen. Officiellt är arbetstiden 8 timmar/dag, sex dagar i veckan.

Verkligheten är en annan. 12-16 timmars skift är snarare regel än undantag. Vägra kan man inte. Om fabriken ligger efter med en order — vilket ofta är fallet — tvingas arbetarna jobba dagar och nätter tills leveransen är räddad. I bästa fall får de normal

timpenning för övertiden. Lokalerna är trånga, mörka och bullriga och ventilationen närmast obefintlig i den 35-gradiga värmen. Blir en arbetare skadad eller sjuk är risken att mista jobbet stor, och chansen till sjukersättning ringa.

Facket förbjudet

Grogrunden för facklig verksamhet borde vara bra, men bara en tiondel av arbetarna är organiserade. Det är nu inte så konstigt. Med undantag för ett par organisationer som står militärregimen nära är nämligen facklig verksamhet i praktiken förbjuden. Fackliga ledare lever under jorden. Arbetarna hotas med massavsked. Armé och polis upprätthåller ordningen.

Arbetsgivarna kan lugnt nonchalera gällande arbetslagstiftning och har hjälp av en korrumpierad byråkrati. I många fall är militärer, polisofficerare och byråkrater delägare i företagen. Fabriksägarna behandlar företagen som en förlängning av sina hem och arbetarna som sina tjänare.

Ändå finns det positiva sidor. Tio-tusentals kvinnor har fått egna och inte förtärliga inkomster — en viss status och något av ett oberoende. (Det har redan blivit svårare att få tag på hemhjälp, klagar Dhakas överklass). Den lilla, nästan helt manliga industriarbetarklassen har fått ett viktigt tillskott, en potential för framtida organisation och kamp.

En viktig anledning till konfektionsindustrins snabba utveckling är naturligtvis den billiga arbetskraften. I Asien är det bara Nepal — och Afghanistan! — som har lägre löner än Bangladesh. Timlönen där ligger på 0,5-1 krona jämfört med 60 i England och 90 kronor i USA. I Sydkorea är timlönen 22, i Hongkong 17 och i Indien 11 kronor i timmen.

Bangladeshiska arbetare står sig gott i konkurrensen även när man räknar in deras förhållandevis låga produktivitet. Arbetskostnaden för en skjorta från Bangladesh är bara 35-60 öre jämfört med t ex 5,50 i Hongkong och 16 kronor i England. Hela industrin bygger på beställningsarbeten. Två gånger om året kommer handelsagenter från USA och Europa.

Vanligtvis kommer Bangladesh sist i raden på deras besökslista — efter Korea, Hongkong och Singapore där beställningar läggs på mera avancerade konfektionsvaror. Fabriker, maskiner, priser kontrolleras innan beställningarna görs. Med order på fickan kan fabriksägarna i Bangladesh importera råvarorna tullfritt. Tyg, tråd, knappor kommer allt från handelsagenternas leverantörer i de nyindustrialiserade länderna.

Mönstrena kommer normalt från I-länderna medan det viktigaste av allt — lappen med "Made in Bangladesh" — troligen kommer från Singapore. Handelsagenterna gör sig på detta vis dubbla vinster — dels som råvaruleverantörer till Bangladesh och dels som mellanhänder i exporten därifrån.

Leveransvillkoren är ofta omöjliga att uppfylla för de bangladeshiska företagen, vilket dessutom ofta leder till särskilda rabatter för handelsagenterna. När så tillverkningen börjar, flygs tekniker från Japan, Hongkong eller Sydkorea in för att övervaka processen. Bara ett fåtal fabriker klarar produktionen helt på egen hand.

Konfektionsindustrin har dragit till sig alla slags entreprenörer, från etablerade industriidkare till import-export-agenter och småhandlare. Alla som har stora pengar till hands lägger dem i klädindustrin, lockade av de billiga lånen, tullättnaderna och de stora vinsterna. Man räknar med att förädlingsvärdet i Bangladesh är omkring 25 procent av den färdiga produktens slutliga försäljningsvärde.

Fabriksägarna lägger beslag på större delen. De har dessutom två viktiga vinstkällor till. En är att importera mer tyg än vad som faktiskt går åt. Överskottet säljs på den lokala marknaden med verkligt god vinst eftersom annat importerat tyg är belagt med 200 procents införselavgift. Den andra vinstkällan är att uppge för högt exportvärde och dra nytta av den särskilda valutabonusen.

Importrestriktioner

De största påslagen görs förstas i de importerande länderna. En skjorta som från Bangladesh säljs för 17 kronor säljs i affärerna i England för 35-65 kronor. En skjorta "Made in England" skulle kosta 80-110 kronor. Försäljningen av bangladeshiska skjortor har ökat från 0,2 milj. 1983 till 1,1 milj. 1984. Landet står ändå bara för en bråkdel av lågprisimporten från U-

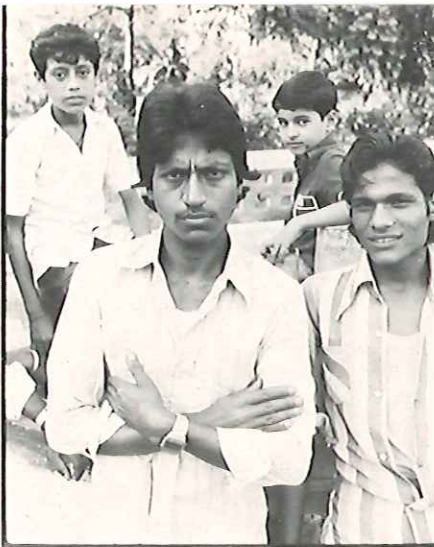

Foto: Tommy Sundström

Foto: Farouque Faizal

länderna, för att inte tala om importen från europeiska lågprisländer.

Trots detta har den bangladeshiska konfektionsindustrin nästan omedelbart mötts av motåtgärder. Från 1 juni 1985 gäl-

ler i England ett tak på 2,2 milj. skjortor från Bangladesh. Liknande kvoter har införts i en rad andra I-länder. Bangladesh har lagts till den långa raden av länder i den Tredje Världen vars nymornade industriproduktion hårt regleras och motarbetas av I-världen.

För Bangladesh känns kvoteringen särskilt upprörande. Dess skjortexport stoppas på en nivå som är en bråkdel av de mera avancerade U-ländernas kvoter vilket befäster deras dominans. Bangladesh kan naturligtvis inte låta bli att peka på I-världens janus-ansikte och inkonsekvens.

Å ena sidan förmaningar, bistånd, råd och krediter för att etablera sig i branschen. Å andra sidan snabbt växande murar och handelshinder. Osäkerheten sprider sig i Dhaka, där fabriksägare redan söker köpare till licenser och fabriker. Samtidigt söker

sig I-världens handelsagenter och Japans maskinleverantörer till nya fräscha länder vars "Made in...-märke" ännu en gång och för ett kort tag kan garantera obehindrat tillträde till I-världens klädmarknader.

Svensk importpolitik

Importen av textilier och kläder från Bangladesh har vuxit snabbt under senare år, från knappt 11 miljoner kronor 1981 till 32 miljoner 1984. Största ökningen noteras för herrskjortor som ökade från 11.000 1981 till 144.000 stycken 1984. Den svenska regeringen uppmärksammade redan i december 1982 "hotet" från den bangladeshiska textilindustrin. Då besökte tre representanter för det svenska utrikeshandelsdepartementet UHD Bangladesh i syfte att söka utverka ett

"letter of understanding" avseende en "frivillig" begränsning av landets textilexport till Sverige.

Något samförstånd blev det inte under detta besök. Men det svenska budskapet gick hem — nämligen att om Bangladeshs export till Sverige fortsatte att öka, skulle Sverige se sig tvungnet att ensidigt införa en textilbegränsningskvot genom att åberopa de s k MFA reglerna. (MFA är det internationella multifiberavtalet som formellt legaliserar I-ländernas textilprotektionism gentemot U-länderna trots att begränsningarna i sig strider mot GATT's principer om frihandel.)

Textilkvot styr import

Bangladesh's textilexport till oss sjönk under det följande

året. Sveriges hot om att åberopa MFA-klausulerna gentemot Bangladesh var inte ett tomt hot. Vid årsskiftet 1983/84 gavs nämligen Kommerskollegium i uppdrag av UHD att genomföra de omfattande studier och ta fram den dokumentation som Sverige alltid har som förhandlingsunderlag när man inför en textilkvot.

Dagens läge är att Bangladesh fortfarande klarat sig ifrån att hamna bland det dryga 20-tal u-länder gentemot vilka Sverige har infört ensidiga textilbegränsningar (däribland 3 mottagare av svensk u-hjälp). Att så inte skett anses av en del bero på det svenska opinionstrycket. Mycket tyder på att man verkligen hade tänkt införa restriktioner mot Bangladesh, men man backade när sa-

ken uppmärksammades av pressen. Därför är en fortsatt opinion mot de begränsningar som drabbar de fattigaste u-länderna viktig.

Ur utvecklingssynpunkt framstår svenska textilbegränsningar mot Bangladesh som helt absurda. Under åren 1976-80 satsade nämligen SIDA ca 15 miljoner kr på ett exportfrämjande projekt i Bangladesh vars syfte var just att få fram industriprodukter som skulle kunna konkurrera på världsmarknaden.

När så deras textilexport lyckas nå upp till 12 milj kronor tycker UD att det är dags att säga stopp. Vad ett regeringsorgan — SIDA — försöker bygga upp raseras snabbt och effektivt av ett annat — UHD.

Daniel Asplund

Den 27 december är det sex år sedan Sovjetunionen invaderade Afghanistan. Kriget kan fortsätta i tjugofem år till menade Anders Sundelin i sitt tal vid Afghanistankommitténs solidaritetsmöte i Stockholm den 9 november.

Svenska AFGHANISTAN hjälpen

Pg 54 34 04-8

Första gången jag besökte Afghanistan blev jag positivt överraskad. Det var inte dessa inbördes rivaliserande klaner och stammar. Det var heller inte dessa hemmagjorda gevär från första världskrigets dagar som när som helst kunde explodera i handen på den som använde dem. Den afghanska motståndsrörelsen, som jag såg den i provinsen Nimroz och i gerillabasen Sharafat Koh, hade en väl genomtänkt organisation, som visserligen inte fungerade som på papperet — vilken organisation gör det? — men där fanns en tanke, en strävan, en vilja att åstadkomma största möjliga effektivitet, slagstyrka och även enighet mellan de olika folk, stammar och klaner som bebod området. De var bättre beväpnade än jag hade trott, inte bara engelska Enfields, utan även sovjetiska automatkarbiner, granatkastare, maskingevär, luftvärnskulprutor. Som man sa i Sharafat Koh: "Vi är mycket tacksamma för den ryska vapenhjälpen".

Sedan dess har jag besökt Afghanistan flera gånger. Jag har sett andra delar av landet, besökt andra miljöer, träffat andra folk och stammar. Jag har alltså kunnat jämföra. Jag är inte längre överraskad över att massmediabilden inte stämmer överens med verkligheten. Jag har kunnat förstå de stora problemen för den afghanska motståndsrörelsen.

Men situationen i landet har ju inte förändrats. Den är i stort sett som den var den 27 december 1979. Gerillan har blivit skickligare, ryssarna har lärt av sina misstag — men det är fortfarande så att ockupanterna håller storstäderna, baserna, industri- och läggningarna, gruvorna och — åtminstone fram till halv fyra på eftermiddagen — vägarna där emellan; medan gerillan kontrollerar större delen av landsbygden. Jag har själv rest genom denna landsbygd, kors och tvärs, kanske 2-300 mil, ofta till fots, några gånger utan beväpnad eskort, på dagtid och utan att behöva vara rädd för att gå in i någon by, utan att behöva se upp för annat än helikoptrarna i luften, enstaka militära poster och tillfälliga sovjetiska trupper.

Det som karakteriserar situationen är *jämvikt*. Ingen part är stark nog att slå ut den andre. Ryssarna slår inte ut gerillan på landsbygden och gerillan slår inte ut ryssarna i städerna. De står varandra, de vinner tillfälliga framgångar — men i Afghanistan råder sedan snart sex år tillbaka ett läge av jämvikt.

Vilket Sovjetunionen tjänar på.

Sovjetunionen har ju reserver av vapen, ammunition, förnödenheter. Sovjetunionen kan byta ut sina trupper, ta in nytt folk, utöka sina styrkor.

Gerillan lider brist på vapen, ammunition, förnödenheter och, framför allt, de har inga truppreserver. Det är bara afghanerna själva. Och dom blir färre och färre i landet för var dag som går.

Långt krig väntar

Det här betyder att kriget i Afghanistan — om det fortsätter som det nu gör — kommer att bli ett mycket långt krig. Snarare tjugofem än fem år till. För afghanerna ger inte upp. Det finns överhuvudtaget inte i deras föreställningsvärld. En man försvaret sig, säger *pashtonwali*, pashtonernas moralkodex. När jag har frågat dem om de inte funderar på att ge upp striden förstår dom inte riktigt vad jag menar. Den som sträcker armarna i skyn och ber om nåd är inte längre en man.

Och för Sovjetunionen är det — när nu kriget ändå måste föras — inte alls dumt att hålla kriget på den här nivån. Det gamla ryska ordspråket säger ju: "Gå långsamt så går du längre". Tog ryssarna inte Khiva 1714 så tog man det 150 år senare.

I dag, i Afghanistan, nöter ryssarna sakta men säkert sönder det afghanska motståndet. De bombar en dalgång; kommer tillbaka med sina MIG-plan och helikopter förmiddag efter förmiddag, släpper sina bomber och skjuter sina raketer över människor, hus, kanaler, åkrar så att det till sist är omöjligt att stanna kvar. Byborna kanske kommer tillbaka, men dom är färre nu, tröttare — och deras hus ligger jämnade med marken, kanalerna är sönderskjutna, åkrarna har växt igen.

Under Gorbatsjovs ledning — ni vet, han som har en hustru med kläder från ett modehus i Paris, vilket fru Bresjnev inte hade — fortsätter offensiverna, som aldrig ger ryssarna kontrollen i ett område, men det är heller inte meningen. Meningen är i stället att döda, sårta, splittra, trötta ut de afghanska gerillasoldaterna.

Så hoppas Gorbatsjov att nöta motståndet sönder och samman så att han eller hans efterföljare i Kreml till sist ska stå som segrare — inte därför att de vunnit avgörande militära segrar, utan därför att motståndet inte längre är möjligt att upprätthålla då det inte finns tillräckligt med folk. Afghanerna har dött ut eller flytt. Folk har försvunnit förr från jordklotet — det har

Gerillasoldater vid

Tillåter vi

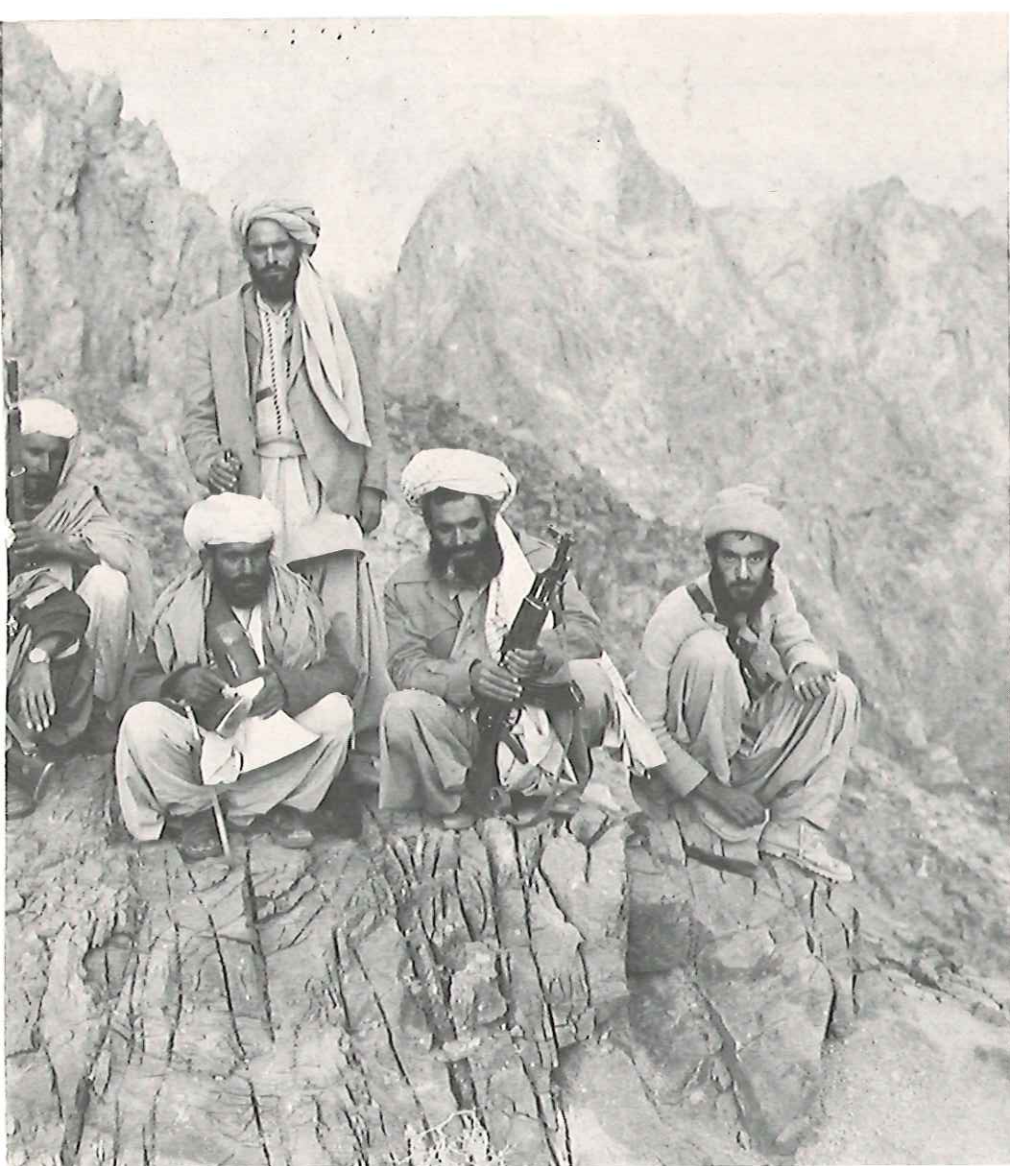
ryssarna stor erfarenhet av — och även afghanerna kan förintas som folk. Kommer att göra det om kriget fortsätter som nu.

Folkmord på lagom nivå

Vad vi nu bevittnar är alltså ett folkmord på *lagom* nivå. Inga jättebombplan som sveper fram och tillbaka över landet och förstör allt i sin väg. Ingenting som plötsligt kan uppröra en hel värld. Lugnt och stilla ska kriget vinnas, medan omvärlden förhoppningsvis lessnar på dessa afghaner som aldrig kan enas, lessnar på detta krig där det aldrig tycks hända någonting.

Gorbatsjov har ju också den fördelen framför Nixon och Reagan att det inte kommer tillbaka några ryska reportrar från slagfältet och visar TV-tittarna hur deras kära pojkar sätter eld på byar eller lemlästar kvinnor och barn. Inte heller behöver Gorbatsjov vara rädd för att förlora nästa val på Afghanistan. Ingen rysk politiker tänker göra karriär på frågan om att ta hem de ryska pojarna från detta olyckliga krig.

Jag tecknar med andra ord en mycket

Sharafat Koh i västra Afghanistan. Foto: Anders Sundelin.

att afghanerna utplånas?

dyster bild av situationen i Afghanistan. Men solidaritetsarbetet får inte besjålas av önsketänkande. Vi måste vara medvetna om att afghanernas förintande är en fullt möjlig, fullt tänkbar, slutpunkt för kriget i Afghanistan. Ett enat folk kan besestras. Men det kan också gå annorlunda. Naturligtvis. Det finns också en möjlighet att Sovjetunionen kommer att lämna Afghanistan. Situationen kan förändras, till afghanernas fördel. Jag vill här peka på framför allt tre avgörande punkter:

1. Afghanerna måste få bättre vapen. Visserligen blev jag positivt överraskad den första resan, men vad de kan få utifrån och vad de kan ta från fienden förslår i alla fall inte. Ryssarna har lärt av sina misstag: går i dag inte fram på marken utan kraftigt flygunderstöd, koncentrerar sin krigsföring till luften — och mot dessa de mest djävulska vapen av alla, helikoptrarna, förslår varken automatkarbiner eller granatkastare. Visst har motståndsrörelsen raketer här och där, visst finns det luftvärnsksprutor, men på få platser, hos ytterst få gerillaenheter. Jag

har själv inte sett några raketer, än mindre några robotar. Och det är just vad dom skulle behöva mot dessa djävulens maskiner som går lågt ned, lägger sig väl tillrätta, siktar in sig och skjuter med stor precision.

Fem automatkarbiner

Det talas visserligen en del om alla de nord-amerikanska pengar som går till gerillan i Afghanistan. Jag vet inte hur mycket som är sant och hur mycket som är propaganda supermakerna emellan. Jag vet inte hur mycket som fastnar i Pakistan. Men jag vet att när vi ifjol reste in i Afghanistan med en väl känd, väl organiserad gerillaenhet — som varit i striden sedan sommaren 1978 — och som nu varit i Pakistan för att skaffa vapen, ammunition, mediciner och skolböcker så hade dom med sig tillbaka summa summarum fem automatkarbiner och ett pansarskott. Mer fick dom inte. Fem automatkarbiner!

Det ska jämföras med Sovjetunionens och Kinas stöd till Vietnam under det kriget.

Det ska jämföras med de allierades stöd till Tito under andra världskriget, 6,5 ton mellan 1941 och 1943, men från och med sommaren 1943 ökade leveranserna till 150 ton i månaden. Engelsmännen menade att bara en nödtorftig beväpning av ca 200.000 motståndsmän skulle kräva hela det brittiska flygvapnets leveransinsatser under sex månader!

2. Gerillan måste, för det andra, organisera sig bättre: övervinna sin splittring och skapa enhetliga, funktionella, slagkraftiga organisationer. Splittringen har sin grund i traditionella motsättningar folk, stammar och klaner emellan, men accentueras och fördjupas av de partiledningar som sitter i Pakistan, tjänar gott på kriget och tvingar in afghanerna i sina organisationer då merparten av det utländska biståndet som går in i landet fördelas mellan de partier som erkänns av den pakistanska regimen.

Det är inte dessa partiledare som kommer att ena den afghanska nationen mot ryssarna — det ligger nämligen inte i deras intresse: om detta kommer att ske så blir det inifrån. De som har intresse av denna enhet, de som har viljan och styrkan att göra det är dessa verkliga folkledare som befinner sig mitt i kriget. Kanske kan de finna en samlande gestalt utanför Afghanistan — som t ex kung Zahir Shah — men det verkliga arbetet måste ske inne i landet.

Det sägs ibland att denna splittring i mindre, oberoende enheter kan vara till fördel för afghanerna. Det finns inte en enda ledning som plötsligt kan tas tillfånga eller förintas. Ryssarna kan aldrig räkna ut vad som kommer att ske då det inte finns en enda enhetlig plan inom motståndsrörelsen. Och visst är det sant — också. Splittringen är emellertid framför allt till nackdel.

När en gerillaenhet bestämmer sig för att genomföra en attack mot någon konvoj vid huvudvägen samarbetar man inte — annat än i undantagsfall — med andra enheter, som kan ge stöd vid attacken, avskära reträttvägarna för fienden, avleda dess uppmärksamhet.

Det finns grupper som attackerar andra, tar deras vapen, dödar och fängslar andra gerillasoldater i syfte att själv få ett dominerande inflytande i området.

Om en gerillaenhet har den stora turen att få en läkare till sitt område så är detta bara för den stammen eller klanen. Ofta av rent praktiska skäl — det finns mer än nog att göra i alla fall. Men man organiserar inte sjukvården tillsammans med andra, prioriterar inte, planerar inte. Och gammalt groll folk emellan har fått ny näring.

3. Till sist något som bara vi själva kan göra någonting åt: den internationella solidariteten. Detta att trycket på Sovjetunionen också måste öka utanför Afghanistan. Det var den amerikanska opinionen som till sist avgjorde kriget i Vietnam. Något sådant kan vi, som bekant, inte räkna med i fallet Afghanistan. Däremot kan vi ständigt påminna Sovjetunionen om att vi inte ac-

SIDA lämnar skandalprojekt

Det statliga biståndsorganet SIDA har nyligen beslutat sig för att dra sig ur Världsbankens befolkningsprojekt i Bangladesh som i många år fått svenskt stöd. Ett senkommet men klokt beslut menar Bo Gunnarsson, som kritiskt följt projektet genom åren.

Sida beslöt nyligen att dra sig ur Världsbankens befolkningsprojekt i Bangladesh vars tredje fas, kostnadsberäknad till 2 miljarder kronor, just ska dra igång.

Det var klokt och värt en applåd: Nog är nog!

När man läser konfidentiella dokument från banken och USAID (det amerikanska biståndsorganet) och tar del av läckt korrespondens från UNFPA (FNs befolkningsorgan) om vad som försiggår, undrar man dock varför Sidas styrelse behövde vändas i fem månader innan man fattade beslut.

Sida har de senaste åren gjort ansträngningar att påverka projektets inriktning inifrån och nått vissa resultat. Bl a har bestraffningssystemet officiellt tagits bort.

Men de möjligheterna är nu uttömda och som demonstration mot utvecklingen var bara ett avhopp starkt nog.

När Världsbanken och USAID inte längre kan använda svensk medverkan som kosmetika så ger det eko och maskeraden är slut.

Man kan ha en viss förståelse för Sida-konsulten, docent Lars Engström (som 1980 bidrog till att förhindra Sida-engagemang i Världsbankens befolkningsprojekt i Indien, IPP II) som menar att vi lämnar de fattiga i Bangladesh åt gamarna, att det bara kan bli värre när vi saknar insyn. Men svenskt bistånd till fas III — omkring 50 miljoner kronor var det tänkt — skulle varken nå eller gynna de fattiga. De berövas alltså inte något och inte heller skadas de av att Sverige drar sig ur.

Det är en tragisk ironi att miljoner kvinnor i Bangladesh i dag saknar tillgång till familjeplaneringsservice pga givarnas och regeringens prioritering av befolknings-

kontroll som tveklöst kommer att försvåra en lösning av det sk befolkningsproblemet.

Tyngdpunkten på sterilisering av kvinnor med belöningar åt hälsoarbetarna har drabbat mödra- och barnavård och primärhälsovården i sin helhet mycket hårt.

Det är ingen planeringsmiss, det är något man kallt räknat med. Hälsoarbetarna luras bort från sina hälsovårdande arbetsuppgifter, får inget annat än steriliseringsobjekt och pengar på näthinnan.

USAID menar i sin "katastrofplan för befolkningskontroll i Bangladesh" att just befolkningskontroll är den effektivaste åtgärden för mödrar och barn och räknar med att under ett år förhindra 195 000 barn från att dö genom att hindra dem från att födas...

"Integration av mödra- och barnavård med familjeplanering är onödigt dyrt och tidsödande och befolkningskontrollen är inte beroende av ett fungerande hälsosystem", skriver man.

Världsbanken menar att en utbyggd mödra- och barnavård ger trovärdighet åt befolkningskontrollen. Man har genomfört en mängd attitydundersökningar för att finna ett "minipaket" och få veta vilka speciella åtgärder som är effektivast för påverkan och påtryckning. Därför hotar man att stoppa en lokal och billig metod mot diarrésjukdomar eftersom den påstås försvåra och stjäl tid från familjeplaneringen.

Tvångsmatning

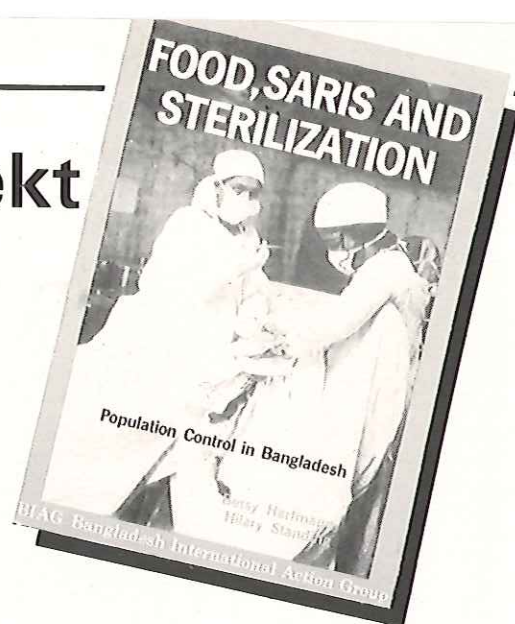
Istället för ett "kafeteria-utbud" av p-metoder stödjer banken något som man kan kalla "tvångsmatning".

och läst — men det tycks som om frågan blev alltför känslig för Kreml.

Det går att skapa ett tryck också på Moskva.

Och det är nödvändigt för oss att göra det. Inget krig, ingen konflikt just nu går att jämföras med vad som sker i Afghanistan. USA infiltrerar i Nicaragua, en avskyvärd regim har makten i Sydafrika — men bara i Afghanistan står en supermakt som krigförande part mot ett folk, mot en hel nation.

Det här är viktigt att säga nu när Aftonbladet har namninsamling mot apartheidregimen i Sydafrika, när LO-chefen uppvaktar dess ambassad, när utrikesministern talar på demonstrationer, när Nordens länder

Skriften kan beställas från BIAG, P.O. Box 94, London N5, IUN, Storbritannien.

Medan UNICEF (FNs barnfond) avstått från att formellt gå in i projektet pga invändningar mot steriliseringstvånget så har UNFPA:s Dhaka-chef i ett brev hävdat att det är dags för givarna att ge upp sin "alltför trångsynta tolkning av begreppet frivillighet" och att "även bestraffningar av ovilliga förtjänar internationellt stöd".

Efter 14 års självständighet är Bangladesh bundet till händer och fötter i sitt biståndsarbete. Omkring 85 procent av det statliga investeringsprogrammet finansieras av bistånd och Världsbanken, IMF och USAID har skaffat sig direkt kontroll över ekonomins inriktning.

Under de omständigheterna står regeringen sig slätt i frågan om befolkningskontroll. Militären samarbetar gärna eftersom de ser sig hotade av de hungrande massorna.

Smiter SIDA undan kampen och sitt ansvar när man nu lämnar projektet åt sitt öde? Nej, de andra givarländerna — Norge, Holland, England och Kanada övervägde allvarligt att också gå ur — gör förmodligen så gott de kan.

Visste ni förresten att Bangladesh ännu inte har något nationellt näringsprogram trots att vart femte barn dör före fem års ålder?

Bo Gunnarsson

cepterar detta krig, att vi inte accepterar ockupationer av andra nationer. Vi kan göra det lite besvärligt för ryssarna. Självklart är de känsliga för ett sådant tryck. Annars skulle de inte bekymra sig om att på alla möjliga sätt söka påverka opinionen här i väst.

Ryssarna har ekonomiska problem. De behöver datakomponenter från USA; de vill sälja sin gas till Västeuropa. Och när det blev en våldsamt diskussion, ända upp i FN, om Sovjetunionens eventuella användning av giftgaser i Afghanistan så inträffade det märkliga att rapporterna om gas upphörde. Det står utom allt tvivel att ryssarna använt gas i Afghanistan — så många likalydande berättelser har jag både hört

samlar sig till gemensam aktion mot Sydafrika — och det finska LO tycker att det görs alldeles för lite.

Något motsvarande finns inte när det gäller kriget i Afghanistan. Fackföreningsrörelsen skiter i Afghanistan, partiledarna visar sig inte på demonstrationerna, Pierre Schori sitter här — inte Olof Palme, ännu har inte någon från vår regering besökt ett afghanskt flyktingläger och någon gemensam nordisk aktion förväntar vi oss inte.

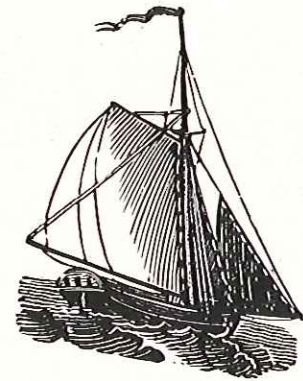
Vi kan ha våra teorier om varför det är så här. Men ett vet vi med säkerhet: att efter Afghanistan så är de små, neutrala grannländerna till Sovjetunionen lätt räknade.

Anders Sundelin

Kandera, schamponera och förbrylla

— Om indiska låneord

Att läsa om ords ursprung intresserar många. I denna tidskrift finns det därför all anledning att berätta om de ord som vi har lånat från Indien och området däromkring.

Text: Kalle Kjellman
Teckningar: Staffan Schulz

Låneorden från Indien är av olika slag. En mycket speciell grupp bildar de ord som vi har fått från zigenarna, som ju kommer från Indien. Ett bra exempel är det svenska slangordet *beckna* (sälja) som är besläktat med hindi *bechnā* (sälja). Till de zigeniska orden, som har en alldeles egen historia, återkommer vi i ett senare nummer av Sydasiens.

En annan grupp består av de ord som vi starkt associerar med Indien och i huvudsak använder om indiska fenomen. Ashram, brahmin och curry är tre exempel. Det går att ge många fler, men den typen av låneord förbigår vi här.

Mer intressanta är de indiska låneord som blivit "försvenska-de" och som vi använder utan att känna deras bakgrund. Här ska ett femtiotal sådana ord behandlas. Av dem är ungefär tio förkoloniala låneord, som nått oss bl a via grekiska och latin. I den gruppen finns namn på tidiga handelsvaror som ädla stenar, kryddor och färgämnen. (De förkoloniala låneorden är markerade med en asterisk.)

De övriga orden, så när som på ett, lånades till Europa under kolonialtiden. De allra flesta kom via engelskan, men några via t ex portugisiskan. Också bland de koloniala låneorden finns många handelsvaror, men även ord som berättar om kolonialherrarnas liv och ett par nedsättande beteckningar för deras undersåtar.

Från det fria Indien finns låneordet *kajal*, ett modeord bland svenska tonårsflickor, som snabbt vinner ökad spridning.

* **Anilin** är en förkolonial handelsvara, ett blått färgämne från den indiska indigoväxten, som av araberna fördes till Europa. Ordet *anilin* går ytterst tillbaka på sanskrit *nīlā*, indigo, blå, föregått av a från den arabiska bestämda artikeln. Det förefaller som om en variant av samma sanskritord är ursprunget också till svenska *lila*. På hindi betyder *lilā* just lila. (Indigo kommer av spanska *indico*, indisk.)

Arier av sanskrit *ārya*, ädel, är en beteckning för de indoeuropeiska stammarna, som ca 2000 f Kr trängde in i Iran och Indien, en beteckning som de själva använde. Under Hitler-tiden fick ordet en speciell raspolitisk innebörd. I modern språkvetenskap betecknar ariska språk den indoeuropeiska språkgruppen i Indien och Iran.

Atoll är ett ringformat korallrev, som omsluter ett grunt vatten. Mitt i denna lagun kan en vulkanö sticka upp, men den kan också ha sjunkit tillbaka i havet. Darwin förklarade 1842 hur en atoll uppstår och gav ordet dess vetenskapliga innebörd. — Atoll kommer från maldiviska *atolu*. Maldiviska är ett med singalesiska närstående språk som talas på Maldiverna, en typisk atoll 50 mil sydväst om Indien.

Aubergine är en grönsak vars namn förekommer i en mängd besläktade varianter i många språk, men det förefaller som sanskrit *vāṭiṃgaṇa* är äldst av dem alla.

Beriberi är en sjukdom som orsakas av brist på vitamin B₁. Namnet kommer från singalesiskan (Sri Lanka) där *beri* betyder trötthet och *beriberi* stor trötthet.

* **Beryll** är en bergskristall och ädelsten. Namnet har vi från grekiska *beryllos*, vilket möjligen kommer av *veļōriya*, kanske den medelindiska formen av staden *Veļūr* (Vellore) i Tamil Nadu. — Det var i beryll som grundämnet *beryllium* upptäcktes. — **Briljant** är en annan avledning av beryll. En briljant är en på särskilt sätt slipad ädelsten, som därmed *briljerar* lika vackert som en kristall från *Veļūr*. — **Briller** är inte ett nytt slangord, utan tvärtom den äldsta benämningen på glasögon, och även briller kan ledas tillbaka till beryll. Förklaringen är möjligen att man under medeltiden använde linser av beryll för att bättre kunna se de i relikskrin förvarade föremålen. — Att sätta briller på någon betydde i äldre tider att föra någon bakom ljuset. Därav antagligen *förbrylla*.

Bungalow var en vanlig hustyp för engelsmän i Indien, nämligen låga envåningshus med utskjutande tak över öppna verandor. Husen liknade bengaliska hus och bungalow är en avledning av något nyindiskt ord för bengalisk, t ex *gujarati* *bangalo*.

Djungle kommer ytterst av sanskrit *jaṅgala*, som betyder torr, gles bevuxen ödemark. Engelsmännen lånade ordet från hindi eller marathi, där *jaṅgal* betyder skog.

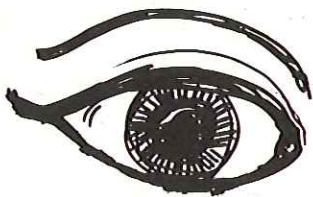
Dumdumkula har egenskapen att splittras när den träffar sitt mål, och vållar på det sättet svåra skador. I krig är *dumdumkulan* förbjuden sedan 1868 års Haagkonvention. Sitt namn har den från orten *Dam-Dam* i Calcutta. Där låg under kolonialtiden en stor ammunitionsfabrik.

* **Ingefära** kan ledas tillbaka till sanskrit *śṛṅgavera*, som betyder hornartad kropp och syftar på rotens form. Ingefära är ett gammalt låneord och har i likhet med andra sådana nått oss via grekiska och latin.

Jaggernaut är en blind kraft som går fram som en ångvält. Ordet kommer av sanskrit *Jagannātha*, universums herre, ett annat namn för Vishnu. Denna gudoms bild drogs varje år i en jättelik vagn med sexton hjul genom Puri i Orissa. I den trängsel som uppstod hände det att människor hamnade under hjulen och kanske också att sjuka frivilligt kastade sig framför vagnen.

Jodhpurs är en typ av ridbyxor med smala ben, men i Sverige kanske främst de känngor som används till. Namnet av staden Jodhpur i Rajasthan.

Jute har lånats från något östligt nyindiskt språk, t ex bengaliskt *jhōṭo*.

Kajal är nog det senaste av våra indiska låneord. På hindi betecknar *kājāl* sot som målas runt ögonen för att göra dem stora, svarta och vackra. I Sverige har under åttiotalet kajalen blivit ett mode, men den indiska kajalen i burk har nästan helt ersatts av franska kajalpenor i alla kulörer. —Enligt uppgift har kajalen nu passerat sin popularitetstopp och flytande eye-liner är i färd att ta tillbaka förlorade marknadsandelar.

Kaki kommer av persiska *khāk*, damm. Ordet lånades till Indien där hindi *khākī* betyder smutsfärgad. Färgen blev populär bland de soldater som kämpade på den engelska sidan för att kväva upproret i Indien 1857-58. Första belägget för ordet i Sverige är från "Illustrerad militärrevy" 1901. —Med kaki avses också ett sorts (impregnerat) bomullstyg.

Kalikä är ett grovt bomullstyg som fått sitt namn av hamnstaden Calicut i nuvarande Kerala. Kalikä var en gång en viktig indisk exportvara.

* **Kamfer** är en aromatisk olja som utvanns ur kamferträdet för medicinska ändamål. Vi har troligen fått ordet via araberna, (f:et tyder på det) men de fick det från Indien. Sanskritformen är *karpūra*. Ordet har dock möjligen sitt ursprung i den indonesiska övärlden.

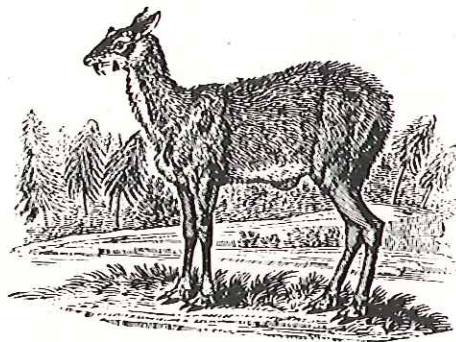

Katamaran kommer av tamil *kaṭṭumaram*, som betyder sammanbundna trädstockar och beskriver tamilernas traditionella sätt att bygga båtar. Hos oss betecknar *katamaran* tvåskrovsbåt och *trimaran* treskrovsbåt. —I Europa användes *katamaraner* till en början som "eldbåtar" i sjöslag. År 1804 höll engelsmännen sådana i beredskap inför Napoleons invasionsförsök. *Katamaranen* var en slags föregångare till torpeden.

Kopra är torkad frövit av kokosnöt. Portugiserna lånade ordet från Indien. Hindiformen är *khopṛā*.

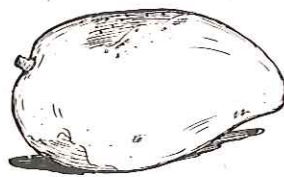

Kuli betecknar hos oss asiatisk dagsverkare. Namnet kommer troligen av *kolī*, en stam (numera kast) i Gujarat, som arbetade som bärare och grovarbetare.

* **Lack** (som man förseglar med) är en gammal handelsvara. Indien exporterade mycket lack för där fanns gott om lacksköldlöss. De lever på många sorters träd, suger deras växtsaft, tillsätter ett rött färgämne av egen produktion och avsondrar på ryggen stora mängder av något som på sanskrit kallas *lākṣa*. Om lössen sitter tätt, vilket ofta är fallet, bildas ett sammanhängande pansar av lack som ger lössen ett gott skydd. —Av ytterst sanskrit *lākṣa* fick engelskan *lac*, som (liksom *lākṣa*) betecknar inte bara lacket utan också det röda färgämne som utvanns ur det. Båda var viktiga handelsvaror. Svenska lack har samma ursprung.

Malaj (icke vapenför) har ingen säker förklaring. Att det är fråga om folkslaget malajer är inte troligt, eftersom ordet då också borde finnas på något av de koloniala språken och så är inte fallet. —En svensk general vid namn von Döbeln, som i sin ungdom krigade i Indien, använde i sina anteckningar däriifrån ordet *malaj* för handräckningspersonal. Möjligen kan ordets ursprung vara hindi *mālī*, en trädgårdsarbetarkast, vilken på engelska ofta stavades *mallay* och av von Döbeln kanske missuppfattades som *Malayan*, vilket på svenska blev *malaj*. Men särskilt övertygande är inte förklaringen.

Mango är en förnämlig frukt med indiskt ursprung. Tamilnamnet är *māṅkāy*. Från Indien fördes fruktens namn och kärnor ut över världen. (Tamarind är arabiska och betyder indisk dadel.)

* **Mysk** är ett brunt sekret från myskhjorten som lever i Himalaya. Ämnet, som är en gammal handelsvara, har en kraftig lukt och användes i parfymer och mediciner. Ordet *mysk* har vi från franska *musc*, från latin *muscus*, från grekiska *mōskhos*, från persiska *mushk* och troligen från sanskrit *muṣka*, som betyder testikel, egentligen liten råtta. Namnet syftar på mysksäcken, belägen mellan myskhorthanens navel och könsdelar. Av *mysk* kommer *muskot*, *myskoxe* och *muskotvin*.

* **Opal** är en ädelsten som ytterst fått sitt namn från sanskrit *upala*, som betyder sten, ädelsten.

Pagod kom till Europa via portugisiskan. Ursprunget är osäkert men enligt den vanligaste teorin *prakrit bhagodī*, helig.

Panda har sitt namn från nepali *paṇḍā* och *mungo* från marathi *mangūs*. *Anakonda*, en sydamerikansk boorm, har genom ett misstag av en herr Daudin fått sitt namn från singalesiska *henacandāya*.

Paria betecknar hos oss en utstött eller föraktad varelse. Ordet kommer av tamil *paṭaiyan*, som betyder trumslagare och är namnet på en stor och relativt låg kast bland tamilerna. Att just denna kast, och inte någon lägre, fick bidra med sitt namn på detta vanhedrande sätt berodde på att många av dem arbetade som tjänare åt engelsmännen. —På svenska är *paria* synonymt med *kastlös*, mot vilket man kan göra två invändningar. För det första är *paṭaiyan* inte *kastlösa* och för det andra faller det på sin egen orimlighet att kalla medlemmarna av en kast för *kastlösa*. Oberörbar är en bättre beteckning eller det förskönande namnet *Harijan*, Guds folk.

Punsch är en dryck som kanske fått sitt namn av att den från början innehöll fem ingredienser, nämligen sprit, citronsaft, vatten, socker och någon krydda. Fem heter *pānc* på hindi och marathi. —Punsch omnämns i Sverige första gången 1710.

Pyjamas kommer av persiska *pāējāma*, benklädnad. Ordet lånades till Indien och betecknar där vida byxor som knyts runt midjan och bärs på dagen. Hindiformen är *pāyjamā*. Européer i Indien tog över denna typ av byxa, la till en skjorta och föll i sömn.

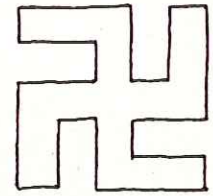
* **Peppar** går ytterst tillbaka på sanskrit *pippali* och lånades av handelsmän för länge sedan. —När man önskar någon dit pepparn växer, en i Sverige snart fem hundra år gammal önskan, avses inte Indien utan Guyana i Sydamerika, kajennpepparns hemland.

Polo är ett urgamalt spel, som troligen utvecklades i Persien, men därifrån spreds över mycket stora områden, bl a till Japan. Den moderna formen av hästpolo föddes när engelsmän i Manipur i östra Indien lärde spelet av den lokala befolkningen där. Omkring 1860 bildades de första poloklubbarna och några år senare spelades polo också i England. I en spelares mundering ingår en *polotröja*. —Ordet polo har vi från baltispråkets *pulu*. Balti är en västtibetansk dialekt som talas i Indus-flodens övre lopp i Kashmir. Huvudort i det baltitalande området är Skardu i den pakistanska delen av Kashmir. (—Polo är ett persiskt spel med indiskt namn. Schack är ett indiskt spel med persiskt namn.)

Sjal är ett persiskt ord, men sjalens hemland är Kashmir. Där gjordes sjalar av tibetansk getull. Kashmir och ull är så nära förknippade att yllevävnad på svenska kan kallas *kaschmir*.

* **Smaragd** är en grön ädelsten, en sorts beryll. Namnet går tillbaka på grekiska (s)máragdos, vilket i sin tur är ett lån öster ifrån, antingen från Babylonien eller från sanskrit *maraḱaṭa*.

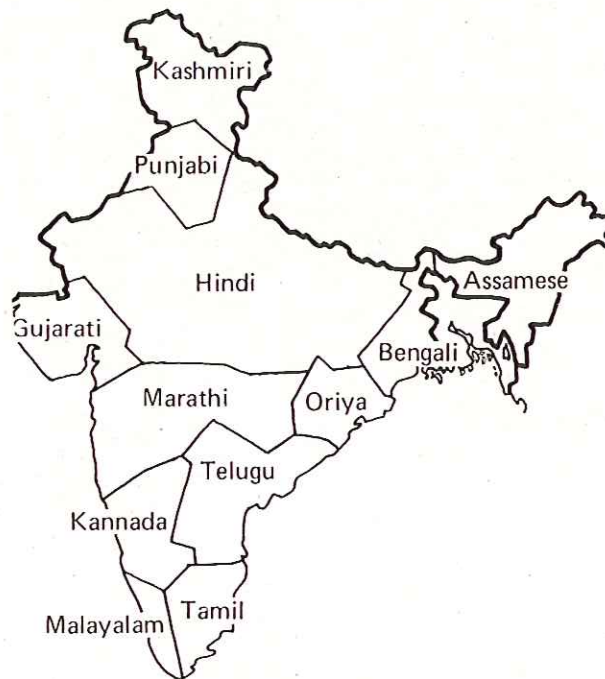
Svastika är sanskrit och betyder lyckobringande. Svastikan är ett urgamalt tecken med ornamental användning, som förekommit i många varianter som en symbol för roterande rörelse. Det nazistiska hakkorsot är en spegelvänd svastika.

Tank (behållare) är ett förbryllande ord med dubbelt ursprung. På gujarati finns *tāṅkh* och liknande ord finns på andra nyindiska språk. Men portugisiska *tanque* betecknar också behållare. Varifrån vi fick ordet är omstritt.

Teak av tamil *tekkū* eller malayalam *tēkka*.

Toddy av hindi *tāṛī*, jäst palmsav. I Sverige dricks toddy sedan slutet av 1700-talet. En skämtsam ombildning av toddy är *tuling*.

Veranda är ett ord som vi fått från engelskan, som i sin tur lånade det från Indien. Hindiformen är *barāmdā*. Men bilden komplicerades av att portugiserna-spanjorerna redan tidigt hade samma ord med samma betydelse. Möjligt lånades ordet veranda till Indien därifrån för att sedan återvända till Europa via engelskan och därifrån till oss. I Sverige blev verandor vanliga under 1880-talet.

*Språkområden i Indien.
(Ur SIDA:s U-pocket.)*

* **Ris** har vi från grekiska *oryza*, men ursprunget är troligen tamil *arici*.

Schampo är bildat av imperativformen av hindiverbet *čāpnā*, som betyder pressa, massera. —Att verb lånas mellan olika språk, är inte lika vanligt som att substantiv lånas. Att engelsmännen lånade verbet *čāpnā* i imperativ form (befallande form) återspeglar deras förhållande till indierna.

* **Socker, sackarin** kommer ytterst av sanskrit *śarkara*, som betyder socker, sand. Hindiformen är *sakar*. Nordöstra Indien är troligen sockerrörets område. Att *kandera* (överdra med socker) har också indiskt ursprung, nämligen sanskrit-verbet *khaṇḍ*, bryta. Men det är också möjligt att perserna-araberna lånade ordet från tamil eller malayalam, där liknande ord finns. Besläktat är *kandisocker*, bröstsocker, liksom engelska *candy*, sötsaker.

KÄLLOR:

Hellquist: Svensk etymologisk ordbok.

Yule: A glossary of Anglo-Indian colloquial words and phrases.

The Oxford dictionary of English etymology.

Bergman: Ord med historia.

Rao: Indian words in English.

Stolpe: Stora ordsnoken.

Fallet Shahnaz Malik:

Kvinna utan rätt

Shahnaz Malik blir i december 1983 i Pakistan bortgift per telefon med en pakistansk man i Sverige. Ett halvt år senare kommer hon till Sverige för att bli sin mans hustru. Det är första gången hon träffar honom. Han är sedan många år svensk medborgare och bosatt i Västerås.

Kort efter ankomsten visar det sig att mannen är dömd för misshandel mot en tidigare hustru och nu ska avtjäna ett fängelsestraff för detta. Shahnaz blir lämnad ensam att ta hand om mannens minderåriga barn.

Hemkommen från fängelset behandlar mannen Shahnaz mycket illa och misshandlar henne. Hon är hans fjärde hustru.

Shahnaz blir misshandlad gång på gång, men till slut får hon hjälp av sin TBV-lärlarinna och anmäler sin man för polisen. I fruktan för sitt liv flyttar hon hem till sin bror som också bor i Västerås.

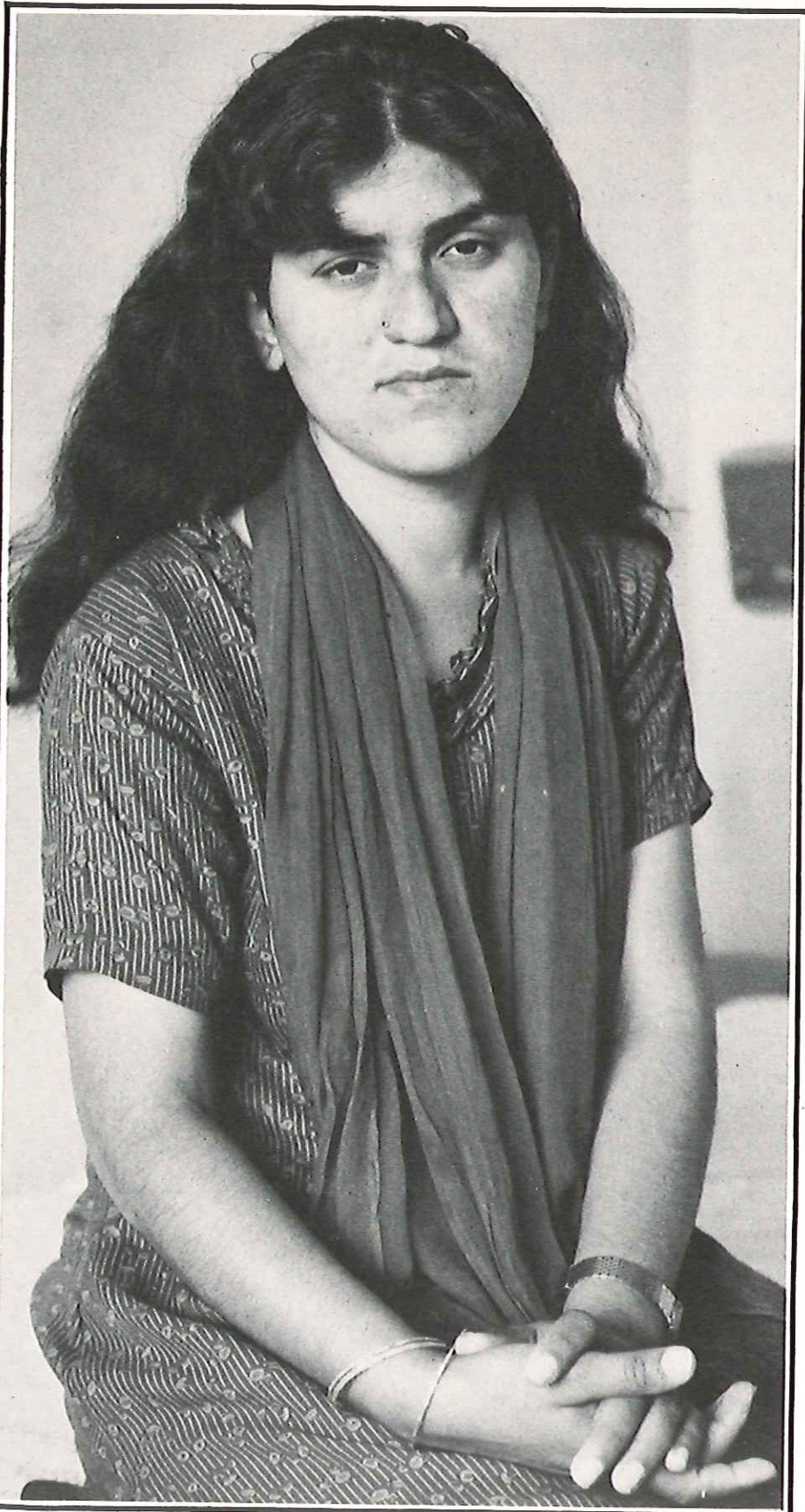
Som svar på detta ordnar mannen, utan att tala med Shahnaz i nov -84 muslimsk skilsmässa. I brev till Statens Invandrarverk (SIV) menar han att han känner sig lurad och klagar över sin tjänarinnas oduglighet. Han säger sig endast vara ansvarig för hennes biljett tillbaka till Pakistan. Han vill snabbt få Shahnaz utvisad från Sverige eftersom en ytterligare dom för hustrumiss-handel skulle försvåra hans läge i den pågående vårdnadstvisten om hans dotter.

Nekas uppehållstillstånd

Resultatet blev att Shahnaz nekades fortsatt uppehållstillstånd. Som ogift anses hon inte ha någon anknytning till Sverige. Ingen hänsyn tas till att Shahnaz helt oskyldigt har råkat i klorna på en misshandlare. Inte heller till att banden med föräldrarna är brutna och att hon inte har något mänskligt värde att återvända till i Pakistan. I Regeringens proposition 1983/84:144 om Invandrings- och flyktingpolitiken säger fördragande att det i praxis tas hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet, främst till "om utlänningen misshandlats eller på annat sätt blivit illa behandlad under sammanboendet" eller "om sökande riskerar att bli socialt utstött vid återkomsten till hemlandet". Inga av dessa hänsyn har tagits när det gäller Shahnaz. Man frågar sig varför?

Den s k "två-årsregeln" fungerar i det här och liknande fall som en form av "ång-

Shahnaz Malik från Pakistan hade oturen att gifta sig med en hustrumiss-handlare, en pakistansk man bosatt i Sverige. Till slut anmälde hon sin man för polisen. Mannen svarade med att ta ut skilsmässa och myndigheterna med att neka vidare uppehållstillstånd, eftersom Shahnaz hade förlorat sin anknytning till Sverige, dvs hustrumiss-handlaren. Fallet Shahnaz Malik har upprört många. Förhoppningsvis kommer förnuftet att segra till slut, också hos polisen i Västerås.

erfrist". Mannen tar hit en hustru och "prövar" henne under en tid. Är han inte nöjd skickas hon tillbaka till sitt hemland — detta med det svenska samhällets goda minne! Dessutom accepterar vårt samhälle att en svensk medborgare använder sig av sitt före detta hemlands familjelagar för att bli kvitt kvinnan.

Invandrarverkets beslut om utvisning kommer i jan -85, regeringen avslår överklagandet i juni. Shahnaz resar fullständigt ihop och måste läggas in på psykvård. Efter begäran beviljar polisstyrelsen i Västerås anstånd med verkställigheten så länge hon vårdas där. Under tiden kämpar många krafter för att få utvisningsbeslutet ändrat. Shahnaz lärarinna vädjar till invandrarminister Anita Gradin. Kvinnojouren i Västerås skriver till invandrar- och statsministern för att få fallet omprövat. Ingenting händer, inga som helst svar, ingenting.

Själv går Shahnaz i självmordstankar. Hon kan inte återvända till Pakistan. Hon har inget att återvända till.

Shahnaz vännar försöker nu få fram nya fakta i ärendet. Kommer sådana fram kan polisen nämligen enligt § 89, Utlänningslagen 5.5 överlämna ärendet för ny prövning. Då Shahnaz inte längre har rätt till rätts hjälp bekostar kvinnojouren en advokat som med fyra punkter som grund begär omprövning av ärendet. Polisen i Västerås avvisar dock kallsinnigt advokatens begäran och menar att detta är ett rutinfall. Efter ytterligare ett antal turer konstaterar polisen åter att ingenting kommer att göras.

Kallsinnig polis

Polisen är i detta läge enväldig. Det finns idag ingen möjlighet att överklaga polisens beslut. Möjligheten att få en ändring finns i § 89 Utill vilken ger polisen mycket fria händer att begära en omprövning i tveksamma fall. Men det är helt polistjänstemannens personliga bedömningar som blir avgörande och i det här fallet känner de ingen som helst tveksamhet. Vi ska verkställa, vi är ingen skicka-vidare-myndighet, vi har ett

ämbetsansvar, bara för att nya omständigheter kommer in finns det ingen automatik i ett överlämnande till invandrarverket; är några av de uttalanden som gjorts av polisen. Efter att ha lyssnat på diverse invandrar- och kvinnodiskriminerande yttranden på utlänningsroteln känner man sig skrämd.

Polisen har behandlat Shahnaz ärende tvärt emot alla gällande principer. Att allas händer tycks vara bakbundna, att ingen på någon nivå i hierarkin kan göra något för att rätta till ett sådant gravt fel upplever vi som fullkomligt orimligt. Särskilt som det i detta fallet handlar om en människas liv.

Någon måste kunna göra något."

Christina Syding och

Maj-Gun Mattsson

Kvinnojouren Västerås

Bearbetning: Titti Hadders Lindahl

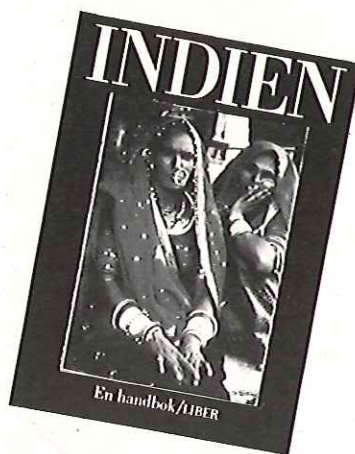
'Två-årsregeln'

Två-årsregeln innebär att en person får uppehållstillstånd i Sverige på grund av att han/hon har anknytning till en annan person (= make/maka, sammanboende) som redan är bosatt i Sverige.

Personen i fråga får uppehållstillstånd i perioder på 6 månader, 4 ggr. Vid varje förlängning tillfrågas båda parter om förhållandet står fast. Efter 2 år kan han/hon söka om permanent uppehållstillstånd.

Skulle förhållandet spricka under dessa 2 år kan personen inte få förlängning av uppehållstillståndet och utvisas ur landet. Så vida inte speciella skäl föreligger

Indien - en handbok

Liber

Pris ca 185 kr.

Som en glad överraskning, men för sent för att vi ska hinna recensera den, dyker *Indien — en handbok* upp på redaktionens bord. Den innehåller mycket av många kunniga skribenter. Dels en rad artiklar om religion, dans, litteratur, mat, stamfolk, kashistoria och mycket annat. Dels en genomgång, delstat för delstat, av sådant som en turist bör veta. Boken spänner över många områden och har på det sättet en viktig uppgift. I nästa nummer av Sydasiens kommer en recension.

Synskadade

har i princip möjlighet att ta del av Sydasiens, liksom alla andra tidskrifter. De ska vända sig till den lokala *inläsningstjänsten* i sin hemkommun och be att få de artiklar som intresserar dem inlästa. Sen kommer bandet gratis på posten. I Stockholm har ett par synskadade fått tillgång till delar av Sydasiens på detta sätt. I många andra kommuner är det tveksamt om systemet fungerar, men om de synskadade trycker på blir det säkert bättre.

Bhopal

I föregående nummer av Sydasiens finns mycket att läsa om gasolyckan i Bhopal och de följer den fick. För den som vill läsa mer finns nu **Bhopal: Industrial Genocide**. Den är på engelska och kan beställas från Svenska Kyrkans Mission, Margaretha Ringström, Box 297, 751 05 Uppsala. Inklusiv porto går den på 94 kr.

Annons

Lär dig mer

Res till Asien

Bästa sättet att fördjupa dina kunskaper om Asien är naturligtvis att resa dit. Goda teoretiska kunskaper får då möjlighet att förankras och dina upplevelser ger dig bättre förståelse för människans livsvillkor.

Vi ordnar nedanstående studieresor som ger dig goda förutsättningar att möta människor, samhälle och natur. Resorna förbereds med studiecirkel och ett seminarium. Här träffar du andra resenärer och lyssnar till kunniga föreläsare.

Om du är beredd att resa enkelt har du möjlighet att få nära kontakt med människor och göra ditt livs resa!

Indonesien Java, Bali och Borneo. Vi stannar längre tid på tre platser. På Java kan du bo i en by i några dagar, bestiga aktiva vulkaner och se den gamla kulturen. På Borneo resa på floderna och vandring mellan byar. 35 dgr. 8.3, 21.6, 11.10 1986. Pris 12 590:-

Natur i Sydasiens Nationalparker och kulturella centra i Indien, Nepal o Bangladesh. Bl a båt i Gangesdeltat. För dig som är intresserad av både djurliv och samhälle, en riktig resa! 27.12-86. Pris 11700:-

Nepal Tåg genom Indien. Vi stannar i Dehli, Agra, Bharatpur o Varanasi. Vandring i små grupper med tolk mellan byar i Himalaya. Chitwan Natl Park med ett stort antal djurarter. 22.2, 14.6, 11.10 1986. Pris 9065:-

Kashmir 26.6 - 3.8 1986. Pris 11 550:-

Bhutan 28.9 - 18.10 1986. Pris 23 675:-

Rajasthan 20-12 - 22.1 1986. Pris 11 000:-

LÄS och RES

Box 208, 133 02 SALTSJÖBADEN

tel 08/717 54 40

--BESTÄLL PROGRAMMET--

Våren-85

Här kommer ett "resebrev" från Skurups folkhögskolekurs "Tredje Världens Stämma"

Några av oss har, som ett led i kursen, gjort ett längre besök i byn Kilavenmani i södra Indien. Byn ligger ca 400 km söder om Madras. Från Madras begav vi oss i stekande värme (ca 30 grader) i en stakande, tjutande buss mot Negapatnam, en liten stad vid havskusten ca 8 tim resa från Madras. Därför hade vi en kortare bussresa kvar till Kilavenmani.

I början försökte vi bekanta oss med folk och vara med ute på fälten och arbeta för att bättre veta vad vi skulle fotografera, filma och göra radio om. Byborna var väldigt nyfikt på oss och vår utrustning. De jämförde oss europeer med jordägare och tyckte att det var underligt att vi ville arbeta och bo i deras by, så fina varelser som vi var. Största uppmärksamheten väckte videon. Förväntningarna på att bli filmade var så stora att det nästan utbröt slagmål en kväll. De uppspelningar som vi hade varje kväll, då vi visade red vi spelat in under dagen, blev en litet stor succé varje gång.

Vid halv sextiden ljusnade det över fälten i Kilavenmani och dagen som legat som en tät dimma upplöstes i det att solens strålar värmdes uppmarken. Videofilmgruppen gjorde sig redo att dokumentera en lantarbetarfamiljs öden under en dag. Morgonproceduren började med att man gjorde i ordning på marken utanför dörren. Det sopades och dammet bands med hjälp av kodynga och vatten. Jorden smyckades därefter med kalk, en hinduisk tradition. Därefter serverades frukosten bestående av ris och en stark chilisås med bönor och tomat. Det är samma ingredienser de andra måltiderna. Maten är mättande, ingen svälter, men den är bristfällig. Detta syntes på bybornas knotiga ben, gulaktiga ögon och kortväxta kroppar.

Arbetet i byn bestod så här i skördetider huvudsakligen av risplantering. Att framställa ris är en metod som innebär hårt fysiskt arbete. Anledningen till att godsägarna inte övergår till mekanisk bearbetning är att det är billigare med muskelkraft än med maskiner. Arbetsdagen varade cirka nio till elva timmar. På kvällen samlades familjerna för att äta tillsammans.

Massakern 1968

Kilavenmani är en lite speciell by av sitt slag. Lantarbetarna har nämligen upprepade gånger kämpat för högre löner och ökade levnadsförhållanden. 1968, då godsägarna betalade arbetarna 3 rupees per dag, reste sig folket enade i byn och krävde 6 rupees per dag. Godsägarna vägrade att höja lönerna vilket ledde till ett stort missnöje bredde ut sig. Då spänningarna blev alltför stora bestämde sig godsägarna i trakten för att slä ned allt motstånd. I tumultet som uppstod tog kvinnor och barn skydd i ett större hus. Detta ledde till en grym massaker då 44 människor dog. Huset omringades, bensin hällades på och man tände. 32 hyddor brändes ner och en godsägare dödades. Enda

ögonvittnet är Narhan, som vi lärt känna. Rättegången tog två år och ledde till att en godsägare dömdes till hängning, medan fem andra dömdes till fängelsestraff mellan 2 och 20 år. Men efter omprövning ett år senare frikändes alla! De tre lantarbetare som häktades fick 5, 2 respektive 1 års fängelse samt dyga rättegångskostnader.

Efter denna händelse blev byn uppmärksam i media. Staten betalade uppbyggnaden av nya hyddor. Byn har även beskrivits i Lasse och Lisa Bergs bok "Ansikte mot ansikte". Lönerna höjdes efter denna händelse men missnöjet fortsatte att gro efter de oöfversiktliga domarna. 1980 dödades en godsägare vilket ledde till nya rättegångar.

Ågarförhållanden

Gemensamt titta på jordägarstrukturen kunde vi analysera missnöjet på ett bättre sätt. Grotta räknat kan sägas att 19 familjer ägde 71 procent av jorden och 90 familjer tillsammans de resterande 25 procenten. Slående var också hur jordfördelningen tycktes hänga samman med kastindelningen. Varför är det då så att de som tillhör Naidukasten (en "hög" kast) för vartår blir rikare medan de som tillhör Harijans (de "oberörbara") står stilla och stannar eller tom kanske blir fattigare. Är det så att de senare är av naturen latere eller fysiskt svagare än de övriga?

Vi som bott och levt med dessa människor blev bit som arbetar ett sådant påstående. Ingen människa kan anse den bit som arbetar dagligen från morgon till kväll för att täcka familjens grundläggande livsbehov. Byborna vet vad som hinder en utveckling. Men de kommer inte längre. Systemet de lever i hindrar all utveckling. Ett exempel från en lantarbetarfamilj för illustrera de ekonomiska villkoren för denna grupp:

Lantarbetaren äger själv 1 acre jord, har tre barn och en fru. På återn får han ca 600 kg ris per år. Utan konstgödning eller beväxning blir det endast en skörd. Han drygar ut sin inkomst genom att arbeta för godsägaren. Så här kan det se ut:

Inkomst	Utgift
600 kg ris	400 rupees; inköpt mat
	300 -- ; övrig mat
1500 rupees	300 -- ; kläder
	200 -- ; övrigt
1500 rupees	1200 rupees

Trots 300 rupees i överskott har familjen ingen möjlighet att investera i ett par hänor. I fjol slog nämligen skörden fel och man tvingades till ett lån på 900 rupees. Detta måste betalas tillbaka inom 3 år, med ränta. Kanke går det att klara om skördarna framöver blir lika fina som detta år. Men gods är tycks aldrig täcka skulderna. Den onda cirkeln stuts.

Många hälsningar från "Tredje Världens Stämma"

Detta resbrev är skrivet av de elever som gick på Den Resande Folkhögskolan. De besökte Indien under våren 1985. Men "Tredje världens stämma" har hörts för sista gången. U-linjen vid Skurups folkhögskola har lagts ner på grund av inre motsättningar.

Skurup har sedan starten 1980 varit en del av Tvindskolorna, som har sitt säte i Danmark. Därifrån startades "resande skolor" till länder i tredje världen. Syftet är att fördjupa kunskapen och öka förståelsen och solidariteten mellan världens folk och länder.

Den arbetsform som redan fanns inom universitet och folkhögskolor ansågs otillräcklig för att skapa ett engagemang hos eleverna. Tvind bedrev sin egen pedagogik. Idén att förändra sig själv för att förändra världen har bidragit till att en stark lojalitet påtvingats eleverna gentemot kursledning. Den kollektiva arbets- och boende formen bildar tillsammans med ambitiösa redovis-

Åtaland jord- ägare frisläppt

Kilvenmani, byn i Tamil Nadu som Skurup-skolan berättar om har också Bo Gunnarsson besökt. Han berättar här om efterspelet till massakern i byn år 1968.

På kvällen den 14 dec 1980 hittades Gopala Krishna Naidu, 65 år, storbonde och tidigare lokal pamp i kongresspartiet, död i en blodpöl 3 km från sitt hem.

Han hade huggits och skurits ihjäl med skäror och knivar på ett nästan rituellt sätt.

Halvannat år senare dömdes nio unga lantarbetare och en lärare, sex av dem i sin frånvaro, till livstids fängelse för mordet. En anklagad avled redan under häktningstiden i fängelset (tortyr?) och tre av de dömda har rymt efter domen.

Naidu var en respekterad och mäktig man. Han var ordförande i risodlarnas förening, en stridbar talesman för jordägare i Thanjavur, den gröna revolutionens vagga i Sydindien.

Det var han som juldagskvällen 1968 ledde bondepöbeln i attacken mot byn Kilvenmani. Det var han som var huvudåtalad, som dömdes till galgen i första instans och senare frikändes av hovrätten i Madras som

fann det "otänkbart att jordägarna modigt och kroppsligen skulle ha begett sig till platsen och satt eld på hyddorna utan hjälp av sitt tjänstefolk".

Möten med röda flaggor

Vad har skett i Kilvenmani sedan juldagsmassakern?

Sundaram, 51 år och jordägare, berättade så här när jag besökte Kilvenmani våren 1982:

— Före 1967 brukade de oberörbara tala till oss från bakgården, men sen blev de totalt respektlösa. De gick upp på våra verandor med sandalerna på, höll möten med röda flaggor utanför våra hus och tog sig friheter så man häpnade. Sen blev dom mjukare i ryggen igen. Men så fort Naidu var borta tog dom sig friheter igen. Nu har dom ingen fruktan längre. Jag börjar tro att marxisterna (CPM) har förlorat kontrollen över dem.

1967 var Kilvenmani en röd by, en av CPM:s starkaste fästen, och det var en orsak till massakern då 44 oberörbara brändes eller sköts till döds.

CPM:s flagga med hammaren och skäran vajar fortfarande över byn vid martyrommentet. Men den är blekt av solen och det ligger, upptäcker jag, en talande symbolik i det.

Uppståndelsen efter massakern ledde till

att jordägarna gick med på att betala minimilöner. I dag är det tolv år sen CPM senast ledde en agitation och stridsaktion i byn. Det CPM-ledda fackförbundet föredrar numera att bilägga tvister i förhandlingar med jordägarna.

Åren 1977-1982 var lönerna frysta trots att kostnadsläget ökade med 60 procent.

— Ändå skulle vi haft det sämre utan CPM, säger Seelan, 22 år. Jordägarna har respekt för dem...

Kastreglerna finns kvar i Kilvenmani och CPM kommer att låta det vara som det är eftersom jordägarna inte längre utmanar partiet. *Man samverkar.*

64 procent av familjerna i Kilvenmani har ingen jord alls. Gopala Krishna Naidu kunde köpa upp mer jord under hela 1970-talet och andra jordägare har efter hans död delat på vad han ägde.

De lantarbetare som jag talat med säger att Naidu var bättre än många andra jordägare.

CPM:s lokale ledare vägrar att uttala sig om Gopala Krishna Naidu.

— Vi hade inget med mordet att göra, säger han.

Ingen misstänker dem heller.

— Det är marxisterna som har pacifiserat lantarbetarna i Thanjavur, säger vår taxi-chaufför. Dom har förrätt revolutionen...

I Kilvenmani röstar de oberörbara fortfarande med CPM. Men många, kanske de allra flesta av dem, sympatiserar med dem som berövade Naidu livet.

Dom kallas för naxaliter, men är vanliga enkla arbetargrabbar från byarna i närheten.

En polisbil svänger in på grusvägen mot Kilvenmani.

— Walter Dewaram, polischefen i Madras, som dödats 22 naxaliter år vårt hopp, säger jordägaren Sundaram.

Bo Gunnarsson

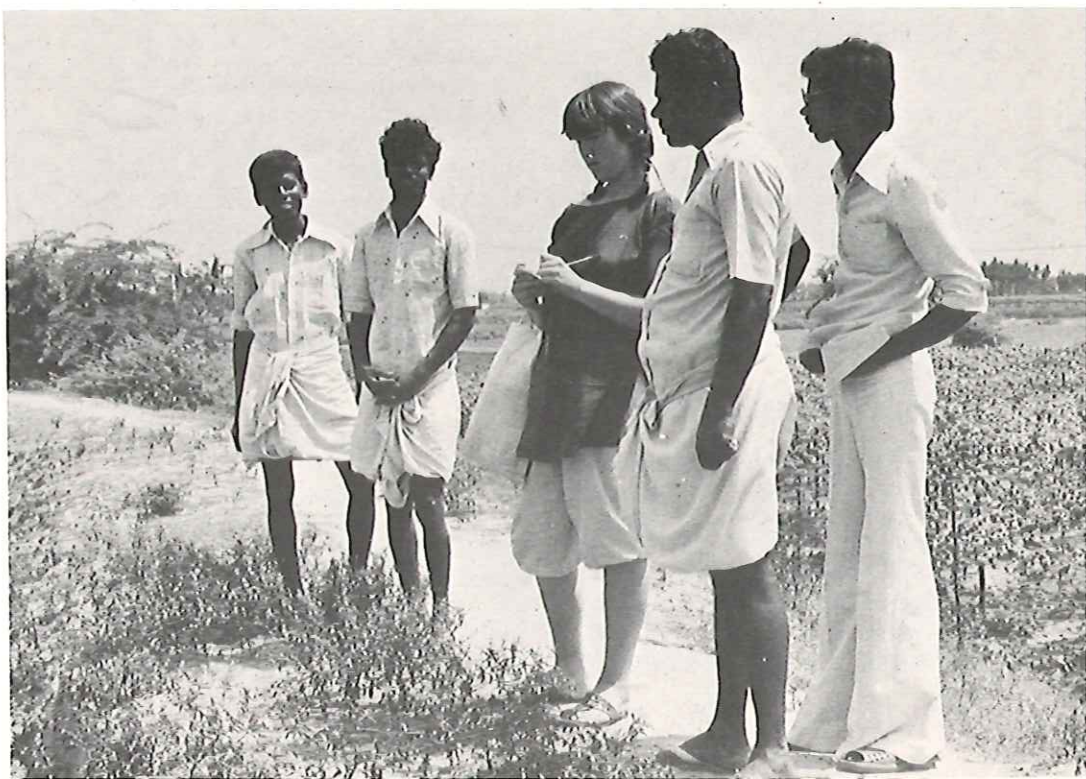
ningsarbeten det karaktäristiska för de "resande skolorna". Men skolformen rönta bara negativ uppmärksamhet av massmedia. De projekt i form av insamlingar och föredrag som många elever medverkat i har inte noterats av kritikerna. Det tycks som om förmedlingen av "ulandsbilden" i alltför stor utsträckning överlämnas till journalister, SIDA-folk och kyrkliga organisationer.

Även om Skurup blivit mest uppmärksam i massmedia så finns det andra väl fungerande "resande skolor", som Den Resande Skolan i Vilhelmina och Färneboskolan utanför Gävle. De har utvecklat en skolform där individen och kollektivet går hand i hand till skillnad från Tvinds auktoritära skolform.

För att förbättra sitt dåliga rykte har Tvind ombildats och medverkar nu i den jättelika organisationen UFF (U-landshjälp från folk till folk). Genom den anordnas insamlingsarbete till "världens största loppmarknad" och projekt arbete arrangeras i vissa afrikanska länder. Men arbetsformen är tyvärr sig lik. Att betrakta kritik från eleverna som egoistisk utvecklar inte människan. Jag hoppas att den fina idé som UFF genomför finner nya arbetsformer.

Hasse Karlgren

Elever från "de resande skolorna" har prioriterat kontakten med människor i tredje världen. Men har engagemanget ökat efter besök i ett u-land? Foto: Hasse Karlgren

Sydindiens stamfolk har ofta beskrivits som primitiva och oförändrade rester av Indiens urbefolkning. Men trots att de lever i berg och skogar, har många av dem haft kontakt med det omgivande hindu-samhället i århundraden. Dessa samhällen kan endast förstås i ett bredare, regionalt och historiskt perspektiv, skriver den danska antropologen *Ann-Belinda Steen* i denna artikel.

Stamfolk i Sydindien

Ingen primitiv urbefolkning

Efter 8-10 timmars klättring med packning uppför Kalrayan-bergens branta steniga sluttningar, under en brännande sydindisk sol, befinner man sig plötsligt mitt i en palmskuggad liten oas till by. Nästan nakna och ohämmade kommer byborna ut ur de låga hyddorna. Nyfiket samlas de medan den minst skygge, byns ledare stiger fram och förhör sig på en "märklig" tamildialekt om den nyanländas ärende. I detta ögonblick är det inte svårt att föreställa sig att man står ansikte mot ansikte med Indiens "urbefolkning" — ett "säreget" stamfolk som i århundraden levat isolerat häruppe i bergen.

Men blir man boende hos Malayali-folket en tid så tecknar sig långsamt en annan bild. Många malayalier reser regelbundet ner till låglandet för att sälja eller byta bort sina produkter, vilket inte vittnar om oberoende och isolering. Förhör man sig om deras släktskapssystem, får man veta att dom praktiserar *korskusinsäktenskap* (dvs det betraktas som ett ideal för en man att gifta sig med sin morbrors eller sin fasters dotter, medan däremot äktenskap med mosters respektive farbrors dotter, alltså parallellkusinerna, är förbjudet. Översättarens anm.) Korskusinsäktenskapen är typiska för de sydindiska släktskapssystemen. Likaså tillber malayalierna en rad gudar som också finns på låglandet, t ex Shiva och dennes söner Vinayagar och Murugan, Subramaniam, m fl.

Malayalierna är alltså på en gång ett marginellt samhälle annorlunda organiserat än det på låglandet, samtidigt har dess kultur gemensamma drag med låglandets. Samhället är orienterat mot det omgivande Hindu-samhället. Hur ska man förstå denna motsättning? Innan vi kan svara på den frågan, måste vi se närmare på stamfolkens situation i Indien som helhet.

Definitionen av "stamfolk"

Enligt 1971 års folkräkning utgör den indiska stambefolkningen 38 miljoner, dvs "endast" sju procent av den samlade befolkningen. Men termen "stamfolk" används om flera olika typer av grupper med olika sätt att leva och existera. Till de mest kända stamfolken hör t ex Naga-folket som lever i gränstrakterna mot Burma och

Kina i delstaten Assam i nordöstra Indien. Dessutom har vi ett bälte i centrala Indien, där vi finner stora grupper på tillsammans flera miljoner: Gond, Oraon, Bhil och Santhal. Många jägar- och samlarfolk, och olika "kastgrupper", som betraktas som till hälften stamfolk eller halv-hinduer, klassificeras i Indien kort och gott som *stammar*. Så gör den indiska regeringen, och så har snart flera generationer av antropologer gjort.

Därför är det inte så förvånande att definitioner av "stamfolk" hör till de mest omstridda ämnena i den antropologiska litteraturen. Både i och utanför Indien har antropologerna länge sökt kriterier som skulle kunna användas i en definition av stambegreppet. Gångse definitioner lägger först och främst vikt på att en stam är ett *helt* samhälle: en politiskt självständig, isolerad och nästan självförsörjande enhet, med eget språk, kultur och religion. Men oavsett vilka kriterier man väljer, är verkligheten svår att passa in i definitionen.

I Indien är ovanstående kriterier meningslösa. Visserligen har Assam och Naga-folket en hög grad av politisk autonomi, men endast inom den nationella unionens gränser. Man kan inte heller dra några precisa språkliga gränser, eftersom många stammar talat dialekter av de regionala språken, precis som malayalierna talar en tamilsk dialekt. Försöker man definiera de olika stammarna som grupper eller "enheter" uppstår också problem, för många av dem lever utspridda, och delstatsgränser skär rätt genom stammarnas territorier. Men som det kanske framgått, beror inte dessa problem på den kulturella mångfalden *som sådan* — problemen vållas snarare av försöken att fånga in mångfalden i precisa och enkla definitioner. I Sydindien har detta problem en speciell karaktär, som vi ska se.

Isolering eller utbyte?

De sydindiska stamfolken är först och främst små. Det berömda Toda-folket i Nilgiri-bergen på gränsen mellan Tamil Nadu och Kerala, räknades 1971 till 812 personer. De största tamilska jordbrukande stammarna, Malayali och Badaga, når bara en bit över 100 000. De är alltså små jäm-

fört med den nord- och centralindiska stambefolkningen. I bergen mellan Tamil Nadu och Kerala finns dessutom en rad små jägar- och samlarfolk — Kadar, Hill Pandaram och Paliyan — som har inspirerat antropologer till märkvärdiga teorier. Uppfyllda av den stämning jag beskrev inledningsvis har man kallat dessa grupper "de mest primitiva stammarna i världen", och betraktat dem som isolerade, genetiskt renodlade "fossiler", skyddade från den omgivande hindu-kulturens inflytande genom sin tillbakadragna tillvaro i djungeln.

Moderna studier av dessa stammar visar emellertid att den romantiska framställningen av det "fria" livet i bergen, snarast avspeglar antropologernas önskan om att finna den äkta primitiviteten. Därför har man behändigt bortsett från dessa gruppers regelbundna kontakter med det omgivande samhället. Man har kunnat visa att jakten och insamlingen av skogens produkter hos dessa grupper inte enbart syftar till självförsörjning utan är anpassad till handel och utbyte med folket på låglandet. Detta har under lång tid varit det enda sättet för jägar- och samlarfolken att skaffa sig tobak, salt, tyg och järnredskap. Därför kan man på sätt och vis säga att dessa är specialiserade enheter, jämförbara med specialistkasterna på låglandet (snickare, herdar, osv). Kanske skulle man kalla dem "skogskaster" snarare än stammar?

Dessa samhällens sociala och kulturella livsmönster har ofta kallats starkt *individualistiskt*: de har inga byar, dom värdesätter inte samarbete mellan individer, och deras familjesystem är inte så starkt, skilsmässor är t ex vanliga. Men denna påstådda kulturella "fattigdom" hänger helt enkelt samman med deras sätt att försörja sig: insamling av skogens produkter sker bäst genom individuellt arbete, i ensamhet. Individualismen beror alltså på en anpassning till de yttre livsvillkoren, och på pressen från det omgivande hindu-samhället som jägarna och samlarna är ekonomiskt beroende av.

Ska man förstå dessa samhällen, måste man alltså uppge föreställningarna om isolering, primitivitet och rester av en ursprunglig befolkning. Man måste ha ett bredare perspektiv, och framför allt försöka se på förhållandet till det omgivande samhället. Med detta perspektiv ska vi nu

Malayalierna lever huvudsakligen av svedjebruk, men jagar också regelbundet i skogarna. Här ses en byledare göra sitt gevär klart för dagens rådjursjakt. Foto: Ann-Belinda Steen

se på malayalierna och deras ställning i det sydindiska samhället.

Malayalierna och sydindisk historia

Kalrayan-bergen ligger i utkanten av den del av Tamil Nadu som tidigare hette Konkunad, "Konku-landet", dvs regionen runt Tamil Nadus näst största stad Coimbatore, i västra Tamil Nadu. Det verkar som om malayalierna levat i relativ isolering de senaste 500-600 åren, men att dom under hela denna period haft förbindelser genom handel och på annat sätt med det omgivande hindu-samhället. Malayalierna betraktar sig själva som en kast, och de påstår att de är en underavdelning av en låglandskast som heter Vellalar Kavuntar (ibland stavat Vellala Gounder, översättarens anm.). Den senare är, i kraft av sin höga rang och sitt stora jordinnehav, den dominerande kasten i Konkunad. Påståendet stöds av studier av malayaliernas inre organisation, som både socialt och territoriellt är en enklare variant av Vellalar Kavuntars organisation. Påståendet avspeglas också i en malayaliernas legend, som berättar om fem bröder från staden Kancheepuram, i nordöstra Tamil Nadu, som flydde upp i bergen för att undkomma politiska oroligheter på låglandet. Dom slog ihjäl alla män hos ett jägar- och samlarfolk som hette Vedar, och som bodde i dessa berg. Sedan grundade dom ett nytt samhälle genom att gifta sig med deras kvinnor. Detta kvinnorov påminns man fortfarande om i malayaliernas bröllopsceremonier, då man skjuter salut med gevär.

Även om man ska vara varsam när man tolkar sådana legender, är det ändå konstigt att malayaliernas anspråk på låglandsursprung aldrig tagits på allvar. Folk från låglandet och statens ämbetsmän betraktar dom fortfarande som primitiva och efterblivna: i deras ögon klär dom sig oanständigt, hänger sig åt dryckenskap och är naiva och lättlurade. En antropolog har t o m försökt påvisa att malayalierna är "ädla"

vildar, och direkta avkommor till ett ursprungligt matriarkat, som (felaktigt) antas ha blomstrat i Sydindien på 100- och 200-talet. Detta motsäger klart nyare kunskap om malayalierna som lustigt nog grundas på källor som handlar om det vidare sydindiska samhället.

I nyare historiebereskrivning framstår det gamla Sydindien som ett expansivt samhälle, konstant i krig och i allians med skiftande partners. Detta ledde till folkvandringar av alla de slag, och till att bestämda grupper gick förlorade i lokala politiska stridigheter. Dom blev utträngda från maktens centrum, dvs dom tvingades till en existens som "stamfolk". Vid andra tillfällen allierade sig sådana grupper med mäktigare partners, och kunde på så sätt erövra nytt land, där dom kunde etablera sin egen överhöghet.

På 1200-talet kom en våg av immigranter till Konkunlandet. Det var en sidogren av den stora jordägarkasten Vellalar, och för att markera sin egenart tog de sig namnet Vellalar Kavuntar. De måste slåss för jorden. Fortfarande sjungs en saga som berättar om invandringen och sammanstötningarna med den befolkning som redan bodde i området. Flera grupper jagades bort, medan andra fick behålla sin jord eller underordna sig Vellalar Kavuntars dominans.

Den dag som idag är finns det grupper som försöker ta sig in i Konkunad utifrån. Det är en sådan process, ut ur och in i ett centralt område som har tvingat en fraktion av Vellalar Kavuntar så långt ut i utmärkerna, upp i bergen och ut i skogen, att de har tvingats till en "stamlänkande" tillvaro. Även om detaljerna i denna historiska process är okända för oss, kan vi nu se varför malayali-kulturen verkar så motsägelsefull. Å ena sidan representerar malayalierna en kultur med rötter i ett jägar- och samlarfolk som de gärna kallar för "Vedar". De har anpassat sig till livet i bergen, och utgör i stort sett ett samhälle för sig. Å andra sidan tillhör de historiskt och kulturellt Vel-

lalar Kavuntar-kasten och uppvisar därför många drag som återfinns i låglandets hierarkiska kastsystem.

Stamfolken — en del av hindusamhället

Möjligen med undantag av vissa grupper i nordost, har de indiska stamfolken varit integrerade delar av det indiska samhället och kulturen i årtusenden. De är alltså inte några primitiva enklaver som ligger utanför hindu-samhället. Inte heller är dom rester av en ursprunglig befolkning eller av ett tidigare stadium i samhällsutvecklingen. Som vi har sett är de sydindiska jägar- och samlarfolken specialiserade, om än marginella delar av det större samhället, och man kan faktiskt tala om ett ömsesidigt beroende. I malayaliernas fall kan man säga att de är ett resultat av problem och motsättningar i det samhälle som omger dem — de är produkter av konflikter i "civilisationen" själv.

Genom att stirra sig blind på "stammen" avskär man sig från att förstå vad "marginalitet" är och hur den uppkommer. Då får den subjektiva inlevelsen och tolkningen fritt spelrum. Då tilldelas stamfolken antingen primitiva och moraliskt fränstötande egenskaper, eller också romantiserar man över deras "fria" sexualliv och den skenbart okomplicerade och rofyllda tillvaron i bergen. Man måste anlägga ett större, regionalt perspektiv och inse att låglandets kast-grupper och bergens och skogens folk i långa stycken har en gemensam historia. När man ser på s k stamfolk som urstadier i en enkelspårig evolution som går från "primitivitet" mot "civilisation", så är det mer en ideologi än historia. Och det är en dålig utgångspunkt för förståelse av kulturernas mångfald.

Ann-Belinda Steen
Översättning: Göran Djurfeldt

Har du ätit ris?

- Om hinduisk matkultur i Nepal

Vad, med vem och hur man äter är viktigt i alla kulturer, men den hinduiska matkulturen är striktare reglerad än många andra. Den ger mycket precist uttryck för den sociala ordningen, för kasternas och individernas ställning. - Kulturanthropologen **Per Löwdin** berättar här om matkulturen hos newar-folket i Nepal där dessa drag är särskilt tydliga.

Newarerna är ett folk som präglats av att de lever på gränsen mellan hinduiska och tibetanska kulturströmningar. De utgör Kathmandudalens urbefolkning. Deras språk hör till den tibeto-burmanska språkfamiljen, men rymmer en mängd begrepp och tänkesätt av sanskritiskt ursprung. Även fysiskt märks denna sammansmältning, en del ser närmast ut som kineser medan andra ser ut som indier. Socialt har newarerna anammat en rad seder och bruk efter indiska förebilder: t o m de newariska buddhisterna är indelade i kaster.

Basfödan är kokt ris, som äts morgon och kväll, tillsammans med någon form av soppa (khen) och — om hushållskassan tillåter — kött. Riset är så viktigt att newarerna hälsar på varandra med frågan "Har du ätit ris?", med ja eller nej som svar.

Hierarki och gemenskap

Det kokta riset är laddat med betydelse i förhållande till kasternas rangordning. Här finns klara regler, som att man aldrig får acceptera ris från en lägre kast eller äta det tillsammans med medlemmar av en lägre kast än ens egen. Sålunda blir en Brahman som accepterar att äta kokt ris tillagat och serverat av en Shresta (en något lägre kast) besudlad, och anses som en fara av sina kastfränder. Och en Shresta som accepterar kokt ris från en Jyapu (jordbrukande kast som är lägre än Shrestha) råkar ut för samma sak. Riset markerar en kasts status gentemot andra kaster, och uttrycker social gemenskap inom kasten genom att utesluta andra. Förr stöddes dessa seder också av lagstiftningen.

Det säger en hel del, att en högkastig man som ätit ris tillsammans med en lågkastig bestraffades hårdare än en som haft en älskarinna från en låg kast. Särskilt hårt blev straffet om en sådan man dessutom ätit ris tillsammans med sina kastfränder. I det fallet betraktades även de som ätit med honom som förorenade och var tvungna att genomgå omfattande reningsritualer.

Vattnet är också symboliskt laddat. Kasterna på hög- och mellan-nivå accepterar utan restriktioner vatten från varandra. Längre ned i hierarkin finns däremot kaster från vilka inga högre kaster tar emot vatten. Dessa låga kaster kallas *lāmaju*. Till gruppen hör bl a slaktare (Näy), skrädda-

re (Jugi) och trädgårdsarbetare (Gatu). Anmärkningsvärt nog accepterar dessa kaster inte heller vatten från varandra.

Maten ger också uttryck för sociala relationer inom kasten, t ex genom kommunala måltider begränsade till den egna kastens medlemmar. Och då en ny brud accepteras i hushållet är det av yttersta vikt att hushållets släktingar deltar och äter ris tillsammans med bruden. Detta innebär att hon blir upptagen i familjen och deras släkt. Om släktingarna inte kommer betyder det, att man inte accepterar den nya bruden som "ren". Då det hushåll hon gifts in i ätit ris tillsammans med henne kan en sådan situation leda till att hela hushållet utesluts ur kastens gemenskap. Om en högkastig man bryter mot normerna och gifter sig med en kvinna av lägre kast kan problemet kringgås genom att man inte heller i makens hushåll äter ris kokt av henne. I det fallet har hon sin egen eldstad, och maken får äta annat ris, kokt av hans mor eller hans bröders fruar.

Mannen Gud

Matritualerna ger också uttryck för relationerna mellan hushållets olika medlemskategorier. Männens rituella företrädare understryks ofta av att husets kvinnor först serverar männen, och sedan äter själva. Det är ett uttryck för kvinnans traditionellt föreskrivna underdånighet. Kvinnan förväntas dyrka sin man, "som om han vore en Gud". Därmed inte sagt, att kvinnan i alla sammanhang är förtryckt. Man kan

faktiskt stöta på hushåll där kvinnan härskar och dominerar, och är den som egentligen fattar de viktiga besluten. Samtidigt följer de de traditionella sederna som markerar kvinnans underdånighet med förevändningen: "Vad skulle grannarna annars säga?".

För newarerna är en persons ålder ytterst viktig. I varje fall idealt sett är det de äldsta männen som har det sista ordet i hushållet när det gäller strategiska frågor som giftermål, utbildning, större utgifter etc. Den äldste är känd som *Thakali*. Vid måltiderna kommer detta till uttryck genom att man sitter på rad med den äldste längst till höger, den näst äldste till vänster om honom och så vidare. Självt blev jag under mitt fältarbete ofta placerad för mig själv, i en egen "rad". På så sätt kunde man undvika den känsliga frågan om min rang.

Senioritetsordningen kommer också till uttryck i den populära *shi*-riten. Under ritens offras en get eller en kyckling, antingen till någon av husets egna Gudar eller till någon av kvarterets gemensamma. Därefter styckas offret på ett särskilt sätt och tillagas. Är det fråga om en get är det bara huvudet som används. Är offret en fågel, används hela. Vid ritens sitter man på rad, med den äldste till höger och äter olika delar av offerdjuret beroende på ens ålder. Den äldste äter det högsta örat, den näst äldste det vänstra, och så vidare.

Shi-riten förklaras på olika sätt av newarerna. Den vanligaste förklaringen är att man utför den för att visa "vem som är

Spisen är för Gora som bor i norra Indien om inte en helig plats så näst intill. Spisen är en ren plats och skulle en person av låg kast komma för nära den skulle Gora känna sig tvungna att rena sin spis genom att stryka den med ett lager av lera. Foto: Kalle Kjellman

Mhapuja, det newariska nyåret.

*Lilla bilden: Kvinnorna äter efter
männen. Foto: Per Löwdin.*

äldst" men en del säger att det är en form av rening: att man äter ögonen för att man inte ska se onda saker, öronen för att man inte ska höra dåliga saker, nosen för att man inte ska känna dåliga dofter, tungan för att man inte ska tala illa. Svansen representerar helvetet eftersom avföringen passerar den. Den äts av den som förrättade själva offret och därigenom drog på sig synden att ha dödat.

Kroppsydrikan

Newarerna har sin egen kalender. Den har sin begynnelse den dag då hjälten Safa kom över en stor kvantitet guldsand och betalade folkets skulder. Det newariska året inleds med *mhapuja*, vilket bokstavligt talat betyder kroppsydrikan. Denna är mindre narcissistisk än det låter. Dess huvudsakliga syfte är att hålla döden stängd. Man sitter på rad framför varsitt mystiskt tecken, "mandala", i vilka man lägger en rad symboliskt laddade föremål. Där är frukten *tashi*, som inte kan besudlas och sålunda alltid är ren och fräsch. Blomman *goyeswa* som aldrig vissnar. Valnöt för att ens tur ska vara lika hård som den-

na. Senapsolja eftersom den torkar långsamt. Och en lång veke som brinner långsamt. Tanken är att riten renar kroppen inför det kommande året, och att en extra mandala placerad längst till höger går till Yama, dödens Gud.

Newarnas hårt sammanflätade kultur hålls delvis samman av ett nätverk av fester i vilka individen måste delta. Festerna anordnas på flera nivåer: inom det egna hushållet, inom den egna mans-släkten och inom *guthisällskapen*. De sistnämnda är egendomsförvaltande sällskap tillägnade någon lokal gud. En stor del av den brukade jorden är under deras kontroll. Avkastningen används för att dyrka *guthins* speciella gud och till att anordna fester för dess medlemmar.

Vissa *guthisällskap* måste man vara med i, t ex de som ansvarar för döds-riterna och dyrkan av de lokala skyddsgudarna. Detta innebär, att man också är tvungen att delta i *guthins* fester och riter och att den som inte gör det snart utesluts ur den sociala gemenskapen. Särskilt stort avseende fästs vid deltagandet i de gemensamma måltiderna och den som inte delar maten utesluts. Om man har legitimt skäl för att inte delta kan man dock få sin andel av måltiden efteråt.

Det kulturellt föreskrivna festandet är så omfattande, att man t o m har ett ordspråk som säger, att "newarerna ruinerar sig på sitt festande medan *chetris* (en hög icke-newarisk kast) ruineras av sin sexualdrift". Och det skojas om att den stora utvandringen av fattiga newarer från dalen beror

på, att man inte har råd att bo kvar eftersom man ständigt måste bjuda sina släktingar och medlemmarna i de *guthisällskap* man tillhör på dyra fester.

Sociala gränser

De förhållanden som här skildrats gäller newar-folket, men förhållandena är likartade i delar av Indien. Den hinduiska högkulturen är också präglad av upprätthållandet av sociala gränser, mellan hög-mellan-och lågkastiga, mellan män och kvinnor, gammal och ung. Den hinduiska matkulturen uttrycker och betonar denna åtskillnad mellan olika kategorier av människor. Om man så vill kan man här anknyta till den franske antropologen *Luis Dumonts* arbete om hinduismen, *Homo Hierarchus* (den hierarkiska människan). Det är hindun som Dumont kallar "den hierarkiska människan". Han hävdar att människorna enligt den indiska naturrätten är olika och hierarkiskt rangordnade inför gud.

Slutligen ska man lägga märke till att Indiens muslimer, som bekänner sig till islams egalitära tankegång; att alla muslimer är bröder och lika inför Gud, äter på ett helt annat sätt än hinduerna. Medan hinduerna är ytterst måna om att hålla olika personers mat isär, äter muslimerna helst från samma tallrik. En grupp muslimer som ströcker händerna efter maten i en gemensam skål kan ibland se ut som en FN-affisch för ett globalt broderskap. I verkligheten är dock broderskapet och det gemensamma ätandet begränsat till de "rättrogna".

Per Löwdin

Hedersuppdraget

Anita Desai

Trevi

Översättning: Else Lundgren

Den som fångats av Anita Desais böcker som t ex Dagens klara ljus och Det brinner på berget, kommer att i hennes nya roman Hedersuppdraget möta en helt ny stil. Hennes tidigare böcker har haft berättelsens bas och stomme i stillheten, oföränderligheten, i en avklarad skönhet, som berättelsens förändringar knappast har berört. Jag har uppfattat Desais böcker som meditativa, vilande på en grund av tusenåriga traditioner av hinduisk vishet och insikt, mest då insikten om maya, illusionen, som döljer verkligheten för människan och snärjer henne i ett nät av världsliga bekymmer och fåfäng omsorg.

Det sista finns kvar som ett grundtema i hennes nya roman, men borta är stillheten och skönheten.

Genast tar författaren oss med till dammet i Mirpore, den lilla staden vid vars universitet huvudpersonen Deven Sharma är lärare. Mirpore är en grå och ful stad, så torr att inte ens monsunen rår på den. Allt är smutsigt, sjabbigt och förorenat. Moskées och tempels marmor har hackats sönder av sysslösa händer, överallt skräp, avfall, plåtskjul och reklamskyltar. En ny era har brutit in också i Mirpore; nya industrier har vuxit fram, och ytligt sett verkar staden sjuda av liv, men det är en hets som visar sig vara märkligt improduktiv.

Deven är lärare i hindi, och det är hans stora dilemma, för det är egentligen urdu, som sedan barnsben varit hans stora intresse, ja lidelse. Men urdu för ett tynande liv i Indien och för att kunna försörja sig och sin familj, tvingas Deven undervisa i hindi.

Han är en bitter och desillusionerad man, som inte längre väntar sig mycket av livet. Bara ibland kommer han bort från verkligheten och känner sig lyft och renad. Det är när han tyst för sig själv reciterar någon av den store urdupoeten Nurs dikter. Han kan dem alla utantill.

En dag förändras hans liv drastiskt. Han får ett andub, en uppgift. En skolkamrat i Delhi äger en urtidsskrift, och han ber Deven att göra en intervju för tidningens räkning med poeten Nur.

Efter mycket tvekan åtar sig Deven uppdraget, men han är full av onda aningar och utläser dåliga omen i det mesta han ser och upplever i bussen in till Delhi. Och väl framme hittar han en spyfluga i botten på den temugg han tömmer. Det är livets bottensats, som kommer upp till ytan, död och äckel varslar överallt om att detta bara kan sluta med katastrof.

Redan på vägen till Nurs hus besannas Devens farhågor. Han förs längre och längre in i de smutsiga, stinkande basarerna. För Deven är det otänkbart att en stor poet kan bo där. Men så är det. Nur visar sig vara en alkoholiserad gubbe, plågad av allehanda krämpor, pinad

Anita Desai

HEDERS-
UPP-
DRAGET

Roman

Trevi

Syres Asmervik

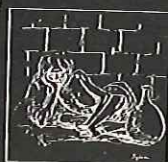
Sri Lanka
i mitt hjärta

Sjöst strands förlag

Henri Michaux

En barbar
i Asien

När romanen slutar är det kvällen innan Deven skall stå till svars inför institutionsstyrelsen. Vad har han åstadkommit med de anslag han har fått? Han vet att han har misslyckats, han vet att han kommer att få stå där med skammen, och något ögonblick önskar han sig bara döden, att undkomma sitt öde.

Då hör han inom sig Nurs sköna poem strömma, oanfrätta av den persons förfall, som en gång skrev dem. Trots allt lidande lever idealisten kvar i Deven. Hos Nur likas hos den misslyckade Deven lever under alla ömklighetens skal och maskor, tron på att konsten, det sköna och upphöjda är evigt och oförstörbart.

Anita Desai har åstadkommit en stor och märklig roman med många bottnar.

För det första är den en god underhållande berättelse, som med mycken och drastisk humor berättar om indiskt vardagsliv, om kampen för brödfödan och om all tänkbar mänsklig brist och svaghet.

Samtidigt är romanen en vidräkning med ett samhälle som alltmer förtylligas och förflackas. Ett samhälle där idealism, humanism och högre värden får ge vika i konfrontationen med maktlystnad och ekonomiska intressen.

Kristina Sjöborg

Sri Lanka i mitt hjärta

Sverre Asmervik

Sjöst strands förlag

Översättning Margareta Ekelöf

118 sidor medelstor text är inte mycket för en ungdomsroman som försöker "sätta kött på benen" på konflikterna i dagens Sri Lanka. Sverre Asmervik tvingas bli lite väl pedagogisk och göra personerna mera till typer än individer. Men det är skickligt gjort, spännande och engagerande. Med kärlek och mystisk död som ingredienser drivs handlingen framåt.

Efter sin mammas död reser den sjuttonårige norrmannen Janni till Sri Lanka. Tillsammans med en trettifemårig landsman (vars bekantenskap han gjort under flygresan) tar han in på ett litet pensionat i kuststaden Negombo, som ägs av en buddhistisk familj ur den singalesiska befolkningsmajoriteten. Sedan inträffar det ena efter det andra som rubbar turisttillvarons sorglösa jämvikt — och som sätter frågorna om västerlandets imperialism, kulturkollisioner och rashat på sin spets.

Jannis reskamrat lever bara för arrak och unga pojkar och för pengarnas skull blundar den singalesiske

familjefadern för att t o m hans egen son blir utnyttjad. Janni själv blir kär i dottern och hon i honom, men det är nästan alltför djärt att hålla handen. Och till denna singalesflickas fasa spirar Jannis vänskap med den lägstaste tamilske tjänstepojken som bor i ett getskul utanför huset och som i hemlighet sympatiserar med tamilgerillan i norr...

Ingenting är egentligen otroligt men på det lilla utrymme Asmervik har till sitt föfogande verkar dramatiken nästan väl förtätad. Men visst kan ungdomar lära sig en hel del om Sri Lanka genom den här boken. Hur slutar det hela då? Ja, det vet man inte riktigt ens när man många förvecklingar senare lägger igen boken. Och det är nog bra.

Anders Sjöbohm

En barbar i Asien

Henni Michaux

Interculture

Innan jag for till Asien läste jag som sig bör mängder av reseskildringar. Bok efter bok av författare som förstod begrepp och förklarade. Det var ingen hejd på vad en enveckas turist kunde sätta sig in i. Deras förnumstighet gjorde mig matt.

Så läste jag Henri Michauxs "En barbar i Asien", från 1933, och äntligen en resenär som vågade tycka, känna och uppleva. Glädjande nog har denna pärla kommit i nyutgåva, något omarbetad, men i samma förnämliga översättning av Tuve-Ambjörn Nyström och Carl-Gustav Bjurström.

Michaux dundrar in i Asien med öppna dammluckor till sinnen. Han reagerar på allt och alla. När han sen formulerar sina intryck, tar han i så att hängselstroppar och skjortknappar flyger all världens väg.

När Michaux älskar något flödar hans penna av kraftfulla lovord: "Men Taj Mahal i Agra måste man se. Vid sidan av det är Notre-Dame i Paris en smutsig stenkloss som man borde vraka ner i Seine eller på havets botten, likgiltigt vart."

Hatar han något, avrättar hans ord med svavel och kokhet tjära: "Ni skulle se deras hotell. Diogene gjorde sig viktigt över att han bodde i en tunna. Må så vara! Men han kom aldrig på tanken att hyra ut den till en familj eller till resande från Smyrna eller att dela den med sina vänner. På ett indiskt hotell ger de en ett rum som nätt och jämt har plats för ett par tofflor."

Kommer man hem ifrån Asien och har *förstått*, har man rest i en glaskupa.

En resa i Asien innebär i första hand att ens själ och förstånd stoppas i en mixer. Allt tumlas runt, för att sedan sjunka ned till nya platser. År det sen något man *förstått*, är det att allt inte var som man trodde, men hur det egentligen är begriper man inte.

"En barbar i Asien" är den träffsäkra formuleringarnas bok. Att Michaux sedermera blev en av vår tids mest originella poeter och bildkonstnärer förvånar mig inte.

Johan Tell

Afghanistan

Samtal om lösning av afghanistankriget

Den femte omgången fredsförhandlingar mellan Pakistan och Afghanistan avslutades den 30 augusti. USA och Sovjet deklarerade ett starkt stöd för ett FN-förslag med fyra punkter som syftar till att få slut på afghanistankriget. Detta uppgav FNs medlare Diego Cordovez utan att närmare redogöra för innehållet. Enligt välinformerade källor skulle enligt förslaget USA garantera att inga vapen eller mujaheddin tog sig in i Afghanistan mot att Sovjet drar tillbaka sina trupper från landet. Ingen representant för gerillan deltar i överläggningarna. (AP 1/9)

Utväxling av fångar

Afghansk gerilla och Sovjet har för första gången genomfört en fångutväxling där sovjetiska soldater varit inblandade. Initiativtagare var en högt uppsatt tjänsteman i Kiev vars son var fångslad av gerilla i Logardalen. Förhandlingarna sköttes av en man inom den afghanska hemliga polisen vars tre söner — alla gerillasoldater — satt fångslade i Kabul. Utväxlingen ägde rum i Logardalen söder om Kabul. (TT 20/10)

FN-resolution mot Sovjet

FNs generalförsamling antog den 13/11 en resolution med krav på att alla utländska trupper omedelbart skulle dras bort från Afghanistan. Resolutionen antogs med röstsiffrorna 122-19. 12 länder lade ned sina röster. (AP 14/11)

Nedskjutna flygplan

Den 17/9 sköt den afghanska gerillan ner ett sovjetiskt transportplan varvid 26 soldater dödades.

Ett Mig-21 jaktplan med en sovjetisk general vid spakarna sköts ned 11/11. Generalen tros ha tagits till fånga av afghansk gerilla. (AP sept. och nov.)

Anders Forsberg

Indien

Fina bilar

Regeringens nya industripolitik har underlättat för indisk bilindustri att köpa know-how och maskiner från utlandet. Därför kommer indiska bilar snart inte likna en Morris från 1960 utan snarare en Toyota av senaste modell. (India Today 31/8)

Eget kärnkraftverk

Indien har flera kärnkraftverk, men i augusti invigdes det första helt av indisk konstruktion. Det nya kärnkraftverket är därmed inte underställt internationell kontroll. Produktionen av plutonium räcker till flera atombomber per år, om man beslutar tillverka sådana. (India Today 31/8)

Naxaliter

Den norra delen av Andhra Pradesh är sen gammalt ett fäste för vänstergerilla. Efter några förhållandevis lugna år har sammandrabbningar mellan polis och gerilla åter blivit vanligare. (India Today 30/9)

Ommöblering i regeringen.

Rajiv Gandhi har genomfört en omfattande ommöblering i regeringen och omorganisation av ministerierna. Den mest uppmärksammade förändringen är att Arun Nehru, en släkting till Rajiv, blivit säkerhetsminister. (India Today 15/10)

Notiser från Sydasiien

Fritt fram

Under det år som Rajiv suttit vid makten har industriägarna fått mycket att glädjas över eftersom många tillstånd och licenser som tidigare krävdes nu inte längre behövs eller är lättare att få. (India Today 15/10)

Punjab mot försoning?

En överenskommelse mellan Rajiv Gandhi och sikhernas ledare Longowal slöts i juli. I augusti mördades Longowal och i september hölls val i Punjab. United Akali Dal (anhängare till Bhindranwales idéer) bojkottade valet, men valdeltagandet var relativt högt. Akali Dal fick 0,8 % mer av rösterna än Kongresspartiet, men pga det indiska valsystemet med emansvalkretsar kan den nyttillträdde Akali-Dalregeringen under Barnala lita till nästan två tredjedels majoritet i delstatsparlamentet. Under hela perioden har sikherna släppts ur häkten. — Utvecklingen har tagit en överraskande snabb vändning mot fred och försoning, men mycket bitterhet finns kvar. (India Today 15/10)

Fred i Assam

De assamesiska studenterna ledde den långvariga, folkligt förankrade och ofta våldsamma agitationen mot den stora invandringen av bengaler till Assam. Efter överenskommelsen med Rajiv Gandhi har studenterna tillsammans med en rad partier och organisationer bildat ett nytt politiskt parti, Asom Gana Parishad (AGP). Det kommande valet i Assam ställer överenskommelsen mellan Rajiv och studenterna på svåra prov. Frågan vilka som är röstberättigade och vilka som inte är det vållade ett blodbad vid valet för tre år sedan. (India Today 31/10)

TV för allt fler

TV-nätet har byggts ut kraftigt och försäljningen av TV-apparater ökar. Tvåloperor, både importerade och inhemska har höga tittarsiffror. Som mest ser ungefär 80 miljoner samtidigt på TV. (India Today 31/10)

Krig om is

Striderna mellan indiska och pakistanska trupper kring Siachen-glaciären i Kashmir fortsätter. Striderna är mycket begränsade på grund av den extrema höjden. (India Today 31/10)

Hungersnöd

Ett område i södra delen av Orissa har drabbats av hungersnöd. Området bebos av stambefolkning. (India Today 31/10)

Indier i Antarktis

Indien ska snart skicka iväg sin femte expedition till Antarktis. Den första hyllades som en stor vetenskaplig bedrift, men nu växer kritiken. Expeditionerna sägs vara illa planerade, kosta mycket och ge klen vetenskapligt utbyte. En del av deltagarna vill inte bo i tält, utan stannar på den från Finland inhyrda isbrytaren för att där dricka sprit och se på videoporr. (India Today 31/10)

Kalle Kjellman

Nepal

Fler rika turister

hoppas Nepal att locka till sig 1986 då en direkt flygförbindelse öppnas mellan Kathmandu och Lhasa (Tibet).

Den senaste årens oroligheter i Indien och i Nepal (bl a skadade i juni en bomb Kathmandus lyxhotell "Annapurna" svårt) har bidragit till att turisterna har blivit färre än planerat (177.000 istället för 189.000 i fjol).

Turism är viktigt för Nepals ekonomi: den inbringade i fjol 300 miljoner kr i utländsk valuta. Då var ca 200.000 personer beroende för sin utkomst av turism. Under 80-talet har 70 miljoner kr avsatts för att utveckla turismen och att utbygga infrastrukturen. Pengar räcker tyvärr inte för att skydda många föremål av historiskt intresse. (FEER 12/9)

Indisk givmildhet?

Under kung Birendras officiella besök i New Delhi erbjöd Indien Nepal en gåva på ca 350 miljoner kr och gratis tekniskt bistånd för att anlägga den västliga delen av motorvägen mellan östra och västra Nepal. Villkoret är att Nepal river upp det kontrakt man har erbjudit Kina för samma projekt, men vilket finansieras med lån från Världsbanken. (FEER 3/10)

Gerard Rikken

Pakistan

Kampen för de politiska fångarna

I en resolution krävde 75 advokater från Multan att förhållandena vid stadens centralfängelse undersöks. Vidare uppmanades regeringen att släppa alla politiska fångar.

Political Prisoner's Release and Relief Committee (PPRRC) förordade i ett uttalande de tortyrmeter som används mot politiska fångar i fängelset i Kot Lakhpat. Vidare krävde man att en av de politiska fångarna omedelbart förflyttas till sjukhus för medicinsk vård. (Viewpoint 26/9)

Diskriminering av kvinnor

Women's Action Forum (WAF) protesterade kraftigt mot att polisbefäl tvingat kvinnor i en by i distriktet Jang att klä av sig nakna och dansa offentligt. (Viewpoint 26/9)

USA lovar kärnteknologiskt stöd

Den amerikanske ambassadören Hilton lovade i ett tal den 28 sep samarbete med Pakistan på kärnteknologiområdet, om landet godtar internationella säkerhetsbestämmelser. (Viewpoint 3/10)

Gränsintermezzo

Den 5 okt dödades tre indier vid sammanstötningar längs den demilitariserade zonen i Kashmir. Indien hävdar att de dödades av pakistansk militär inne på indiskt område. (Viewpoint 10/10)

Ändring av konstitutionen

Den 16 okt röstade nationalförsamlingen igenom en kontroversiell ändring av den pakistanska konstitutionen. Därmed legaliseras de åtta åren av militärstyre och undantagslagstiftning. Från officiellt håll hävdas emellertid att lagen syftar till att underlätta övergången till demokrati. President Zia-ul-Haq har lovat ett slut på undantagslagarna från 31 dec. Oppositionen, med rörelsen för demokratins återupprättande (MRD) i spetsen, vägrar emellertid att godta lagen och kräver en återgång till 1973 års konstitution.

Innan lagförslaget röstades igenom har det modifierats på en del punkter efter påtryckningar från den s k oberoende parlamentsgruppen. Så har en del av presidentämbetets enväldiga befogenheter, introducerade av Zia-ul-Haq i samband med parlamentsvalet i mars, försvunnit. Därbland presidentens rätt att upplösa parlamentet och rätten att emellertid tillsätta provin guvernörer. Nästa steg mot en "demokratisering" blir enligt Zia-ul-Haq introducerandet av en lag om politiska partier. (FEER 17/10 och 31/10)

Birgitta Johanson

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen

Anteckning om ny adress eller dylikt

Avs
Sydasien
Box 1625
22101 Lund

POSTTIDNING

ÅTER

Hona

Ny samlarserie

Flyga till Indien

Linné trodde att svalor övervintrar på sjöbotten. Nu vet vi bättre, men mycket om fåglarnas flyttvägar är ännu okänt.

Till Indien flyttar få svenska fåglar. Huvudstråket går mot sydväst, inte mot sydost. Indienflyttarna tillhör arter som häckar i norra Sverige och som relativt sent invandrat ifrån öster. De har bibehållit sina vinterkvarter i Indien trots att sommaren tillbringas i Bodentrakten, inte längre runt Moskva.

Det krävs ringmärkning och återfynd innan vi säkert vet vilka arter som flyttar till Indien. Fåglar som troligen flyttar dit är rosenfink, gyllensparv, videsparv, mindre flugsnappare och kanske blåhake. Smalnäbbad simsnäppa övervintrar på Indiska Oceanens botten.

Kalle Kjellman

Höstdräkt

Smalnäbbad simsnäppa.

I Indien kallad birdi nam-nam.

